

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Musiikin syventäviin opintoihin osallistuvien sosiaalialan opiskelijoiden kokemus kuvionuot- timenetelmästä osana ammatillista kehitty- mistään

Sämpö, Petri

2011 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Musiikin syventäviin opintoihin osallistuvien sosiaalialan
opiskelijoiden kokemus kuvionuottimenetelmästä osana
ammattillista kehittymistään

Sämpi Petri
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2011

Petri Sämpi

Musiikin syventäviin opintoihin osallistuvien sosiaalialan opiskelijoiden kokemus kuvionuottimenetelmästä osana ammatillista kehittymistään

Vuosi 2011 Sivumäärä 46

Tein opinnäytetyöni yhteistyössä Laurea-ammattikorkeakoulun kanssa, ja se oli osa sosiaalialan musiikin syventäviä opintoja. Opinnäytetyöni oli toiminnallinen ja tavoitteena oli tutkia, miten musiikin syventäviin opintoihin osallistuvat opiskelijat kokivat kuvionuottimenetelmän osana ammatillista kehittymistään. Kohderyhmänä oli yhdeksän sosiaalialan opiskelijaa. Ohjasin opiskelijoille soittamista kuvionuottimenetelmää käyttäen. Toteutin toimintakertani tammi - helmikuussa 2010, viitenä eri kertana. Yksi toimintakerta kesti neljä oppituntia. Tutkimusaineistona on tutkimuspäiväkirja sekä osallistujille tehty kysely ennen ja jälkeen toimintakertojen.

Opinnäytetyössäni käsittelen kuvionuottimenetelmää ja sosiaalipedagogiikkaa. Kuvionuoteissa nuotti-informaatio merkitään värien ja muotojen avulla. Samat värit ja muodot löytyvät soitimiin kiinnitetyistä tarroista. Kuvionuottien avulla soittaminen mahdollistuu lähes heti, ilman aikaisempia tietoja tai taitoja. Kuvionuotit mahdollistavat soittamisen myös sellaisille kohderyhmille, joille perinteisen nuottikuvan omaksuminen on mahdotonta tai vaikeaa. Sosiaalipedagogiikka yhdistää kasvatuksellisen ja yhteiskunnallisen näkökulman. Näin se toimii sosiaalisen kasvatuksen ammatillisena perustana. Sosiaalipedagogiikka on pedagogista työtä, jonka yhtenä osa-alueena ovat luovat toiminnalliset menetelmät, johon kuuluvat musiikki, kuvallinen ilmaisu, liikunta ja draama sekä niiden erilaiset yhdistelmät.

Opinnäytetyöni tuloksista käy ilmi, että kuvionuotit voivat toimia sosiaalipedagogisen työn välineenä. Opiskelijat kokivat, että kuvionuotit ovat matalan kynnyksen toimintaa ja niiden avulla musiikkitoiminnan ohjaaminen mahdollistuu pienelläkin harjoittelumäärällä.

Petri Sämpi

Figurenotes as part of professional development - the experiences of social services students participating in advanced studies in music

Year	2011	Pages	46
------	------	-------	----

I did my thesis in co-operation with Laurea University of Applied Sciences. My thesis was part of advanced special studies in music. My target group included nine students who studied social services. My goal was to find out how social service students who participate in advanced studies in music experienced figurenotes as part of their professional development. I taught the students how to play music with figurenotes. The activities were carried out in January and February 2010, during five different teaching sessions. As my research material I used my research diary and a survey for the students, which was completed before and after each activity session.

Figurenotes is a notation method which is based on colors and shapes. Figurenotes make playing music possible also to people who cannot read conventional notation. Social pedagogy combines the educational and societal perspectives. Social pedagogy is pedagogical work with the aim to improve an individual's life circumstances. One method of work in social pedagogy is creative activities, which can include music, drama, visual arts, sports and different combinations of them.

The results of this thesis show that figurenotes can be a part of social pedagogy. The students' experience was that figurenotes make musical activities easy to approach, and using them conducting musical activities is simple.

Keywords: Figurenotes, social pedagogy, creative activities

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tavoitteet ja arviointi	8
3	Kohderyhmä	10
4	Luovat toiminnot osana sosionomin ammatillisuutta	12
	4.1 Sosiaalipedagogiikka	12
	4.2 Luovat toiminnalliset menetelmät	13
5	Kuvionuotit	14
	5.1 Kuvionuottimenetelmä	14
	5.2 Kuvionuottitarrat eri soittimissa	21
	5.3 Metodeja	24
6	Toimintakertakuvaukset	27
	6.1 Toimintakerta I 15.1.2010	27
	6.2 Toimintakerta II 22.1.2010	28
	6.3 Toimintakerta III 29.1.2010	29
	6.4 Toimintakerta IV 5.2.2010	30
	6.5 Toimintakerta V 19.2.2010	32
7	Arviointi	34
	7.1 Alku- ja loppukyselyn kooste	34
	7.2 Tavoitteiden arviointi	37
8	Pohdinta	40
	Liitteet	44
	Liite 1. Alku- ja loppukyselytaulukko	44

1 Johdanto

Tein opinnäytetyöni Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan yksikköön. Opinnäytetyöni oli osa sosiaalialan musiikin syventäviä opintoja. Työni tavoitteena oli selvittää, miten musiikin syventävään ryhmään osallistuvat sosiaalialan opiskelijat kokivat kuvionuottimenetelmän osana ammatillista kehittymistään. Ohjaukset oli yhteensä viisi, ja yksi ohjauksesta oli 2 x 90 minuuttia. Ohjaukset ajoittuivat tammi - helmikuulle 2010.

Opinnäytetyössäni hyödynnän sosiaalipedagogiikka ja kuvionuottimenetelmää. Sosiaalipedagogiikka yhdistää kasvatuksellisen ja yhteiskunnallisen näkökulman. Näin se toimii sosiaalisen kasvatuksen ammatillisena perustana (Hämäläinen, Kurki 1997: 18). Sosiaalipedagogiikka on pedagogista työtä, jonka tehtävänä on antaa ihmiselle aiempaa parempi uusi mahdollisuus. Sosiaalipedagogiikka pyrkii hakemaan ratkaisuja erilaisiin sosiaalisiin ja toiminnallisiin ongelmiin. (Ranne, Sankari, Rouhiainen-Valo, Ruusunen 2005: 47.) Sosiaalipedagogisen työn yhtenä menetelmänä ja osa-alueena ovat luovat toiminnalliset menetelmät. Taidelähtöisillä, luovilla ja toiminnallisilla menetelmillä, eli musiikilla, kuvallisella ilmaisulla, liikunnalla ja draamalla, uskotaan olevan monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi katsotaan taide elämyksenä ja kokemuksena (Viinamäki 2008: 136).

Kuvionuoteissa nuotti-informaatio merkitään värien ja muotojen avulla. Samat värit ja muodot löytyvät soittimiin kiinnitetyistä tarroista. Kuvionuoteilla voidaan merkitä kaikki vastaava nuotti-informaatio kuin perinteisellä nuotinkirjoitustekniikalla: oktaavialat, sävelet, sävelten kestot, ylennykset ja alennukset, tauot ja sointumerkit. Kuvionuottien keskeisimpiä sovellusalueita ovat varhaisiän musiikkikasvatus, koulujen musiikinopetus, instrumenttiopetus, erityismusiikkikasvatus, erityisopetus, terapia sekä omatoiminen musisointi. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 5.) Kuvionuottien teoreettinen tausta löytyy musiikkikasvatuksesta, musiikkiterapiasta ja erityispedagogiikasta.

Olen aikaisemmalta koulutukseltani yhtye- ja orkesterimuusikko, joten minulle on hyvin luontaista yhdistää musiikkitoimintaa sosiaalialan työhön. Tutustuin kuvionuotteihin alkuvuodesta 2008 ja innostuin niistä heti. Olen toiminut vuodesta 2001 opettajana mm. musiikkiopistossa, yksityisessä musiikkikoulussa ja nuorisokodissa bändikerhon vetäjänä. Kuvionuoteista löysin menetelmän, joka on matalan kynnyksen toimintaa ja soittamisen alkuun pääseminen tapahtuu helposti. Kuvionuottimenetelmää on käsitelty useissa pedagogisissa tutkimuksissa ja se on todettu hyväksi välineeksi lasten musiikinopetukseen ja musiikkikasvatukseen sekä musiikkiterapian ja erityisryhmien tarpeisiin (Tomio 2009: 2).

Työskentelen tällä hetkellä erityismusiikkikoulu Resonaarissa rumpu- ja yhtyesoitonopettajana. Resonaarissa toimii taiteen perusopetusta antavan erityismusiikkikoulun lisäksi erityismu-

siikkipedagogiikan tutkimus- ja kehityskeskus. Resonaarissa on kehitetty kuvionuotit ja niiden eri sovellukset. Resonaarin musiikkikoulu on suunnattu henkilöille, joiden on vamman, sairauden tai muun vastaavan syyn takia vaikeaa tai mahdotonta osallistua nk. perinteisen musiikkikoulun toimintaan. Resonaarin suurin yksittäinen kohderyhmä ovat kehitysvammaiset ja muita kohderyhmiä ovat mm. tarkkaavaisuushäiriöiset, oppimishäiriöistä kärsivät ja mielenterveyskuntoutujat. (Resonaarin internetsivut.) Työssäni Resonaarin musiikkikoulussa olen huomannut soittamisen positiiviset vaikutukset oppilaisiimme. Musiikin tekeminen jäsentää ja selkiyttää oppilaidemme maailmankuvaa. Lisäksi musiikin tekemisellä voidaan vaikuttaa mm. kognitiiviseen ja motoriseen kehitykseen, tarkkaavaisuuteen ja pitkäjänteisyyden edistämiseen (Vikman 2001: 5). Työni kautta olen laajasti yhteyksissä eri sosiaalialojen toimijoihin ja olen huomannut, että halua musiikkitoimintaan on. Käytännössä se on usein kuitenkin mahdotonta, joko ei ole musiikillisesti suuntautuneita ohjaajia tai on pula resursseista. Kuvionuottimennä hallitseminen voisi olla yksi ratkaisu tähän ongelmaan.

2 Tavoitteet ja arviointi

Opinnäytetyöni tavoitteet ovat:

1. Selvittää, miten musiikin syventävään ryhmään osallistuvat sosiaalialan opiskelijat kokevat kuvionuottimenetelmän osana ammatillista kehittymistään.
2. Kehittää opiskelijoiden taitoja ja valmiuksia käyttää kuvionuotteja työvälineenä.
3. Opettaa opiskelijoille yhteismusisoinnin perusteet ja siihen liittyvät perusteet eri bändisoittimista, eli kitarasta, bassokitara, kosketinsoittimista sekä rumpusetistä. Opetuksessa käytän kuvionuotteja, kuvionuottikirjoja ja ainoana erityissoittimena toimii tarvittaessa 4-kielinen kitara. Aikaisempaa soittokokemusta ei tarvitse olla, vaan ajatuksena on se, että tunneilla soitetaan niin paljon, että taidot kehittyvät.
4. Oman ohjaajuuteni arvioiminen on myös yksi tavoitteistani. Haluan saada palautetta ohjaamisestani ja sitä kautta arvioida mitä kehitettävää siinä on.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Ammatillisessa kentässä toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Alasta riippuen se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla myös jonkin tapahtuman toteuttaminen, esimerkiksi konferenssi, messuosasto tai kansainvälinen kokous (Vilka, Airaksinen 2003: 9). Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse välttämättä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä. Työssäni voidaan kuitenkin katsoa olevan toimintatutkimuksellisia menetelmiä ja työtettä. Toimintatutkimuksessa sekä tutkitaan että yritetään muuttaa vallitsevia käytäntöjä. Sen avulla etsitään ratkaisuja ongelmiin, jotka voivat olla teknisiä, yhteiskunnallisia, sosiaalisia, eettisiä tai ammatillisia. Toimintatutkimuksessa olennaista on se, että tutkittavat otetaan aktiivisiksi osallisiksi tutkimukseen mukaan. Toimintatutkimuksen perustajana esitetään useimmiten sosiaalipsykologian klassikko Kurt Lewin. (Kuula 1999: 29.) Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi. Tutkimuksen pääasiallinen tavoite on kehittää käytäntöjä entistä paremmiksi (Heikkinen 2006: 16). Toimintatutkimuksen avulla tutkijat ja toimijat pyrkivät parantamaan sosiaalisia tai kasvatuksellisia käytäntöjään sekä ymmärtämään niitä ja toimintaolosuhteitaan entistä syvällisemmin. (Syrjälä 1995: 30). Esimerkiksi Kirsi Vikman kuvaa väitöskirjassaan toimintatutkimusprosessia, jossa hän toimi opettaja-tutkijana ja tutki kuvionuottimenetelmän soveltuvuutta ja mahdollisuuksia pianonsoiton alkuopetuksessa. Aineisto koostui tutkimuspäiväkirjasta, kyselylomakkeesta, oppituntien videoinnista ja haastatteluista. (Vikman 2001: 1)

Aineistoni koostui tutkimuspäiväkirjasta ja kyselylomakkeista. Kurssin alussa selvitin sähköisen kyselylomakkeen avulla opiskelijoiden tavoitteet ja odotukset. Kyselystä saatujen tietojen perusteella pystyin tarvittaessa muokata ohjauskertojen sisältöä. Sisältöön vaikutti myös ryhmän kehittyminen kurssin aikana. Heikkisen (2006: 86) mukaan: ”Toimintatutkimuksessa ei voi etukäteen kirjoittaa täsmällistä tutkimussuunnitelmaa eikä sen tiedonhankinnan etene- mistä voi kuvata tarkasti, vaan tutkija oppii koko ajan tutkimuskohteestaan ja menetelmis- tään”. Jokaisen ohjauskerran jälkeen pidin suullisen palauteringin. Kirjasin palautteet tutki- muspäiväkirjaan. Kurssin lopussa keräsin kyselomakkeen avulla opiskelijoiden arviot kursseista, heidän omasta kehittymisestään sekä minun työskentelystäni.

Ennen kurssia halusin selvittää opiskelijoiden musiikillista taustaa, kuvionuottien tuntemusta, oppimistavoitteita ja odotuksia kurssin suhteen. Opiskelijoiden musiikillisen taustan halusin kartoittaa siksi, että voisin ennakoida ryhmän musiikillisen osaamisen variaatiota ja sitä kaut- ta rakentaa kaikkia mahdollisimman hyvin palvelevan kokonaisuuden. Tärkeää oli myös ottaa selvää, tuntevatko opiskelijat kuvionuottimenetelmän. Tiesin etukäteen heidän opettajansa kertomana sen, että he olivat tutustuneet kuvionuottimenetelmään muutamalla musiikintun- nilla. Lisäksi tahdoin selvittää opiskelijoiden odotuksia minun osuudeltani. Halusin, että opis- kelijat asettivat itselleen oppimistavoitteet. Niiden kautta arvioin heidän ammatillista kehit- tymistään. Omien tavoitteideni lisäksi oli tärkeää, että huomioin työni olevan osa opintokoko- naisuutta. Opiskelijoille oli jaettu opintojaksonkuvaus, jossa määriteltiin tavoitteet ja teemat seuraavasti: ”Yhteismusisoinnin tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat yhteismusisointiin ja musiikin erilaisiin ilmenemismuotoihin. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu musiikilli- sissä tiedoissaan ja taidoissaan omakohtaisten kokemusten ja elämysten avulla. Opiskelija tutustuu oman tekemisen kautta musiikin työtapoihin ja elementteihin sekä tutkii ja kehittää omaa työskentelyään toiminnan ja teorian tasolla. Keskeisenä toimintamuotona on yhteis- musisointi eri muodoissaan. Yhteismusisoinnissa painottuvat mm. seuraavat teemat: monipuo- liset työtavat, eri instrumenttien käyttö, yhteissoiton perusteet, rytmiikka, kuvionuotit soi- tonoppimisen tukena sekä äänenmuodostus ja laulaminen.” (Laurean opintojaksokuvaus 2009 - 2010.) Äänenmuodostus ei kuitenkaan kuulunut minun osiooni, koska heidän oma musiikin- opettajansa halusi opettaa sen.

Laadin seuraavanlaisen alkukyselylomakkeen, jonka lähetin opiskelijoille sähköpostilla.

1. Kerro musiikillisesta taustastasi?
2. Onko kuvionuottimenetelmä sinulle tuttu?
3. Mitä odotat kuvionuotit/yhteismusisointiosiolta?
4. Mitkä ovat oppimistavoitteesi?
5. Sopiiko sinulle, että antamiasi tietoja ja kurssilla tehtyjä dokumentointeja saa käyttää oppinnäytetyössäni?

3 Kohderyhmä

Kohderyhmä koostui yhdeksästä sosiaalialan opiskelijasta. He kaikki osallistuivat musiikin syventäviin opintoihin, jonka yhteismusisointiosuuteen opinnäytetyöni kuului. Musiikin syventävät opinnot ovat osa Osallistavat luovat toiminnot - opintojaksoa. Laurea-ammattikorkeakoulun Tikkurilan, Otaniemen ja Järvenpään yksikössä luovat toiminnot ja sosiokulttuurinen innostaminen ovat osana sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelmaa. Ne ovat osana kaikille kuuluvaa Metodisuus asiakastyössä - opintojaksoa ja erityisesti niitä painotetaan Tikkurilassa, jossa opiskelija voivat valita 45 opintopisteen opintojakson Luovuus osallisuuden vahvistajana. Opiskelijat valitsevat kaksi syventymisvaihtoehtoa, joita musiikin lisäksi ovat kuva, draama ja liike. Osallistavat luovat toiminnot - opintojaksossa syvennyttään luovuuden mahdollisuuksiin ja rajoihin yksilön, ryhmän, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista. Opintosuunnitelman mukaan: ” Kokonaisuudessa omaksutaan sosiokulttuurisen innostajan rooli toiminnan ja teorian kautta. Jakson aikana osaaminen on draaman, liikkeen, kuvan ja musiikin kielen soveltamista alan työssä, oman roolin ja ilmaisun tutkimista haasteellisissa tilanteissa, vaikeiden ja tärkeiden ilmiöiden näkyväksi tekemistä asiakastyössä, asiakkaan osallisuuden vahvistamista ja uusien mahdollisuuksien sekä ratkaisujen kehittämistä taiteenkaltaisen toiminnan ja sosiaalisen asiantuntijuuden välille.” (Laurea ammattikorkeakoulun internet-sivut)

Laadin alkukyselyn vastauksista taulukon helpottamaan suunnittelutyötäni. Vastauksista kävi ilmi, että opiskelijoiden musiikillisen taustan variaatio oli yllättävän suuri ja se asetti haasteita suunnittelutyölle. Osa ei ollut soittanut käytännössä ollenkaan ja osa oli opiskellut useita vuosia musiikkiopistossa. Toisaalta vastauksista ei myöskään voinut päätellä soittotaidon määrää. Bändisoittokokemusta oli kolmella opiskelijalla. Kuvionuottimenetelmän hallintaa koskevat vastaukset eivät yllättäneet, ne vastasivat sitä mitä olin etukäteen heidän opettajaltaan kuullut. Kaikki, yhtä lukuun ottamatta, olivat tutustuneet kuvionuotteihin. Oli myös positiivista, että kahdeksan opiskelijaa oli asettanut oppimistavoitteekseen oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä ja viisi opiskelijaa oli asettanut tavoitteekseen oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä. Kuusi opiskelijaa halusi kehittää omia musiikillisia taitojaan. Opiskelijat, joilla oli eniten musiikillista kokemusta, eivät olleet asettaneet tavoitteekseen kehittää musiikillisia taitojaan. Kolme opiskelijaa halusi saada itsevarmuutta musiikkitoiminnan ohjaamiseen ja soittamiseen. Kaiken kaikkiaan opiskelijoiden asettamat oppimistavoitteet olivat opintojakson tavoitteiden mukaisia. Haasteita asetti se, että vaikka työni koskee kuvionuottimenetelmää, opiskelijat halusivat oppia käyttämään musiikkia työelämässä. Toisaalta onhan kuvionuottien käyttäminen musiikin käyttämistä, mutta opiskelijat selvästi odottivat myös muuta kuin pelkästään kuvionuotteja.

Alkukyselykooste

Musiikillinen tausta:

Ei soittotaitoa: 1

Soittanut pianoa/käynyt pianotunneilla: 6

Soittanut kitaraa: 3

Soittanut huilua: 1

Soittanut viulua: 1

Harrastanut laulamista tai käynyt laulutunneilla: 8

Laulanut kuorossa: 5

Soittanut rumpuja & käynyt rumputunneilla: 1

Soittanut bändissä: 3

Ollut musiikkiluokalla: 1

Käynyt musiikin teoriatunneilla: 4 (musiikkiluokalla ollut ei tätä maininnut, oletettavasti osaa teoriaa)

Kuvionuotit:

Soittanut kuvionuoteista: 8 (kaikki vain muutaman kerran)

Ei tunne kuvionuotteja: 1

Odotukset minun pitämistäni tunneista:

Oppia kuvionuotit: 6

Oppia/kokeilla eri soittimia: 4

Soittaa kitaraa: 2

Soittaa rumpuja: 1

Hyvää fiilistä: 2

Oppia tuottamaan musiikkia: 1

Oppimistavoitteet:

Oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä: 8

Oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä: 5

Työkaluja harjoittelua varten: 1

Kehittää omia musiikillisia taitojaan: 6

Saada itsevarmuutta soittamiseen/musiikkitoiminnan ohjaamiseen: 3

4 Luovat toiminnot osana sosionomin ammatillisuutta

Sosionomin (AMK) työ pohjautuu sosiaalityön eettisille, tiedollisille ja taidollisille sisällöille. Sosionomi voi työskennellä laaja-alaisesti eri sosiaalialan alueilla. Yleisimpiä tehtäviä ovat kasvatus-, opetus- ja ohjaustehtävät, kuntoutuksen ja sosiaalisen tuen tehtävät, sekä sosiaalityön tehtävät ja hoito- ja huolenpitotehtävät (Sosiaaliportti-internetsivut). Sosionomi voi toimia myös erilaisissa asiantuntijatehtävissä kuten, työn suunnittelijana, toteuttajana, arvioijana, koordinaattorina tai kehittäjänä. (Laurea-ammattikorkeakoulun internetsivut.) Laurea-ammattikorkeakoulun opinto-opas määrittelee sosionomin osaamisalueet seuraavasti: ”Sosionomin (AMK) osaaminen pohjautuu yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliseen teoriaperustaan. Keskeiset menetelmälliset lähtökohdat liittyvät sosiaalityöhön, sosiaalipedagogiikkaan sekä luovaan ja toiminnalliseen orientaatioon.”

4.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka yhdistää kasvatustieteellisen ja yhteiskunnallisen näkökulman. Näin se toimii sosiaalisen kasvatuksen ammatillisena perustana (Hämäläinen, Kurki 1997: 18). Sosiaalipedagogiikka on pedagogista työtä, jonka tehtävänä on antaa ihmiselle aiempaa parempi uusi mahdollisuus. Sosiaalipedagogiikka pyrkii hakemaan ratkaisuja erilaisiin sosiaalisiin ja toiminnallisiin ongelmiin. Sen tehtävänä on sosiaalisen ympäristön parantaminen niin, että jokaisen olisi hyvä elää omalla yksilöllisellä tavallaan. Asiakkaalle on kyettävä luomaan edellytyksiä parantaa elämänlaatuaan ja lisätä elämän merkityksellisyyttä. (Ranne, Sankari, Rouhainen-Valo, Ruusunen 2005: 47.) Sosiaalipedagogiikkaa voi olla vaikea konkreettisesti hahmottaa tai tieteellisesti määritellä. Sosiaalipedagogiikka käsitettä on käytetty eri tavalla eri asiayhteyksissä ja merkityksissä. Tanskalainen sosiaalipedagogi Bent Madsen on kehittänyt Madsenin kukan, jonka avulla voidaan kuvata sosiaalipedagogisesti orientoituneen ammattilaisen osaamisalueita. Madsenin kukan eri osa-alueita voidaan kuvata seuraavasti:

1. Tuottava pätevyys on ympäristön luovaa muokkaamista erilaisia työvälineitä ja menetelmiä käyttäen. Se on myös kykyä organisoida ja suunnitella asioita.
2. Ilmaisullinen pätevyys on kykyä asettua toisen asemaan. Välineenä voidaan käyttää mitä ilmaisun muotoa tahansa, esim. sanallinen viestintä, musiikki, kuvallinen ilmaisu, luova liikunta tai draama. Ilmaisulliseen pätevyyteen kuuluu myös esteettinen herkkyyks, joka kuvaa työntekijän herkkyyttä asiakkaan yksilölliselle elämisen ympäristölle.
3. Kommunikatiivinen pätevyys on kykyä toimia yhteistyössä ja solmia luottamuksellisia vuorovaikutussuhteita sekä organisoida sosiaalista toimintaa. Tieteellisellä alueella se on tarkastelua kehittäjän ja tutkijan näkökulmasta.

4. Analyttinen ja synteesiä luova reflektiivinen pätevyys on jatkuvaa maailmankuvan ja ihmiskuvan luomista ja tarkistamista. Se on myös jatkuvaa toimintaa kehittävien toimintojen ja teorioiden luomista.
5. Toimintapätevyys yhdistää kaikki edellä kuvatut pätevyysalueet. Toimintapätevyys muodostuu tieteellisen, ilmaisullisen, kommunikatiivisen ja tuottavien taitojen yhdistymisestä reflektiiviseksi asiantuntijuudeksi.

(Ranne, Sankari, Rouhiainen-Valo, Ruusunen 2005: 43)

4.2 Luovat toiminnalliset menetelmät

Taidelähtöisillä luovilla ja toiminnallisilla menetelmillä uskotaan olevan monenlaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi katsotaan taide elämyksenä ja kokemuksena (Viinämäki 2008: 136). Musiikki, kuvallinen ilmaisu, liikunta ja draama sekä niiden erilaiset yhdistelmät voivat olla itseilmaisun ja tarinankerronnan keinoja sosiaalipedagogisessa työssä. Niiden avulla voidaan tehdä asioita näkyväksi. Kun jokin asia on saanut esimerkiksi sanallisen tai kuvallisen muodon, voidaan siitä keskustella ja rakentaa uusia tarinoita. Ilmaisullisilla menetelmillä voidaan kuvata kokemuksia, rakentaa identiteettiä, tutustua tunteisiin, kokea yhteisöllisyyttä tai tutkia erilaisia elämän vaihtoehtoja. Ilmaisullinen prosessi voi olla voimaannuttava ja itsetuntoa lisäävä tapahtuma. Se voi olla myös yksi keino kasvattaa yhteisöllisyyttä. (Ranne, Sankari, Rouhiainen-Valo, Ruusunen 2005: 51, 52)

Sosiokulttuurinen innostaminen liitetään usein läheisesti sosiaalipedagogiseen työhön. Sosiokulttuurinen innostaminen on arkielämän sosiaalisen toiminnan väline. Sen avulla yritetään saada ihmisiä osallistumaan. Innostaminen on kokemuksellista oppimista ja innostaa voidaan monin eri tavoin, esimerkiksi kasvatuksellisten, ilmaisullisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja urheilullisten aktiviteettien avulla. (Kurki 2000: 137 - 139.) Sosiokulttuurinen innostaminen voidaan nähdä yhtenä sosiaalipedagogiikan vahvana sovellusalueena. Innostaminen on ammatillinen aktiviteetti, kun taas sosiaalipedagogiikka on tiedettä. Näin sosiokulttuurinen innostaminen voidaankin nähdä ammatillisena toimintana, jonka tiedeperusta on sosiaalipedagogiikassa. (Hämäläinen, Kurki 1997: 196).

5 Kuvionuotit

Kuvionuotit ovat musiikkiterapeutti Kaarlo Uusitalon kehittämä muotoihin ja väreihin perustuva nuotinkirjoitusmenetelmä. Kuvionuottimenetelmä syntyi alun perin osaksi musiikkiterapia-käytäntöjä. Uusitalo on toiminut vuosia kehitysvammaisten musiikkiterapeutina ja huomannut, että musiikin käytöllä on paljon hyödyllisiä vaikutuksia kehitysvammaisten terapiassa. Uusitalon (2005: 5) mukaan musiikin tekeminen jäsentää ja selkiyttää kehitysvammaisten maailmankuvaa ja lieventää ahdistusta kaotteisessa maailmassa. Lisäksi musiikin tekemisellä voidaan vaikuttaa mm. kognitiiviseen ja motoriseen kehitykseen, tarkkaavaisuuteen, pitkäjänteisyyden edistämiseen (Vikman 2001: 5).

Ongelmaksi muodostui kuitenkin se, että kehitysvammaisilla oli vaikeuksia oppia perinteinen nuotinkirjoitus. Uusitalo alkoi kehittää nuotinkirjoitusmenetelmää, jonka kaikki voisivat oppia, lisäksi menetelmän tulisi huomioida mahdollisimman pitkälle jatkuva musiikinopiskelu (Vikman 2001: 5). Aluksi kuvionuottimenetelmää käytettiin kehitysvammaisten musiikkiterapiassa. Koska kuvionuotit mahdollistavat soittamisen sellaisille kohderyhmille, joille perinteinen nuotinkirjoitus ja sen omaksuminen on vaikeaa tai lähes mahdotonta, menetelmän käyttöalueet ovat laajentuneet ja kuvionuottisovelluksia on laadittu useiden kohderyhmien käyttöön (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 5, 29). Keskeisiä sovellusalueita ovat varhaisiän musiikkikasvatus, koulujen musiikinopetus, instrumenttiopetus, erityismusiikkikasvatus, erityisopetus, terapia sekä omatoiminen musisointi. (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 5)

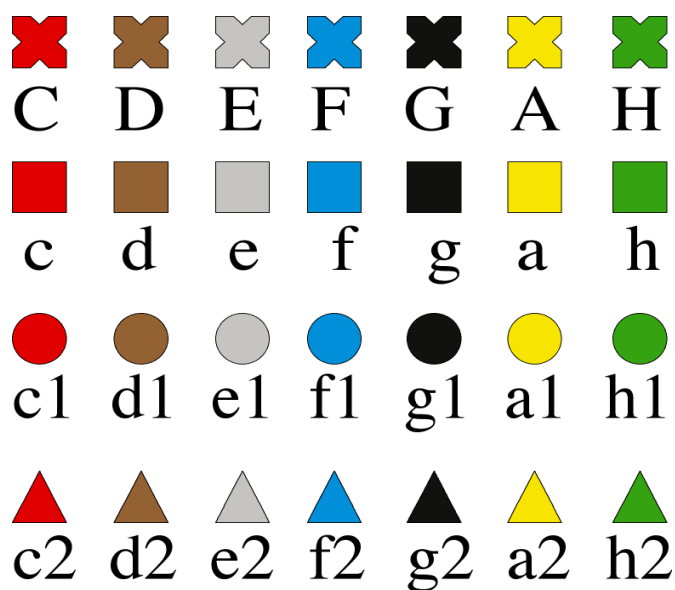
5.1 Kuvionuottimenetelmä

Kuvionuoteissa nuotti-informaatio merkitään käyttäen muotoja ja värejä. Oktaavialat erotellaan toisistaan neljällä eri muodolla: suuri oktaaviala on vinoristi, pieni oktaaviala on neliö, yksiviivainen oktaaviala on ympyrä ja kaksiviivainen oktaaviala on kolmio (kuvio 1). (Kaikkonen, Uusitalo 2007: 6)

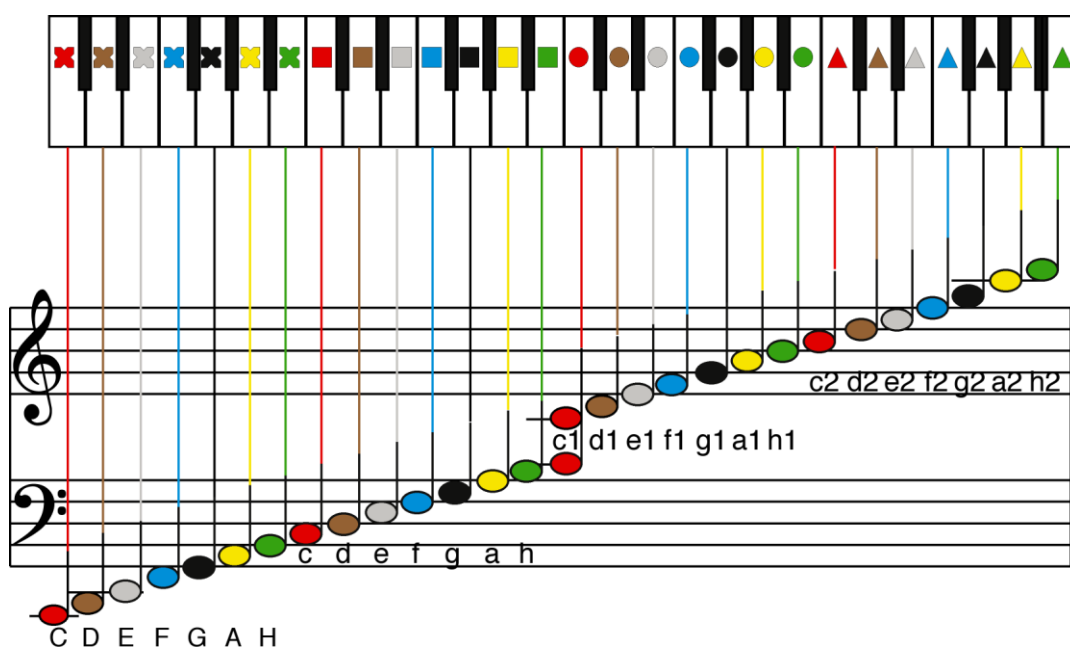
Kuvio 1. *Kuvionuottien muodot ja oktaavialat*

Jokaisella sävelellä on oma värinsä. Värit ovat toisistaan erottuvia perusvärejä (Kuvio 2). Soittajan ei tarvitse osata värien nimiä, riittää kun hän osaa yhdistää kaksi samanlaista väriä toisiinsa. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 40)

Kuvio 2. Kuvionuottien värit, muodot ja oktaavialat

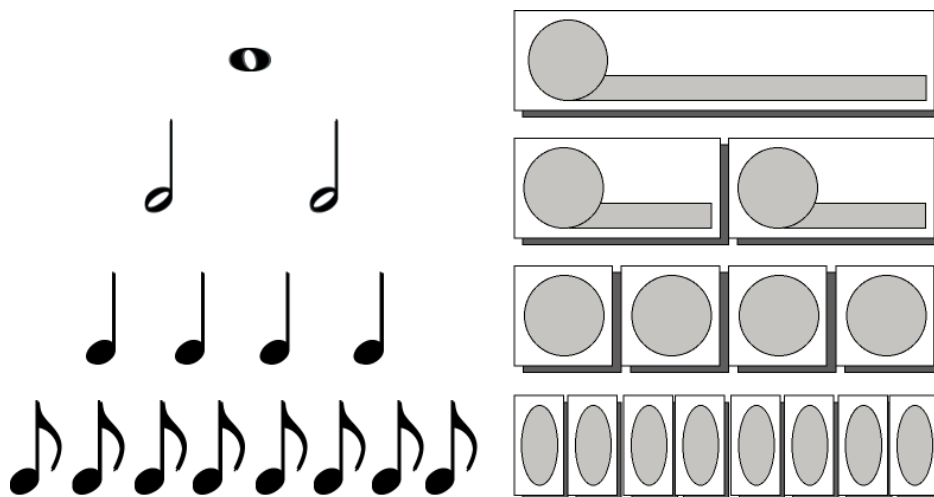
Kun väri ja muoto yhdistetään, yhdistelmä kertoo sävelen ja oktaavialan ja näin oikea soittokohta löytyy soittimeen liimatun tarran avulla (Kuvio 3).

Kuvio 3. Kuvionuottien ja perinteisen nuottikirjoituksen vastaavuus ja tarrat koskettimistolla

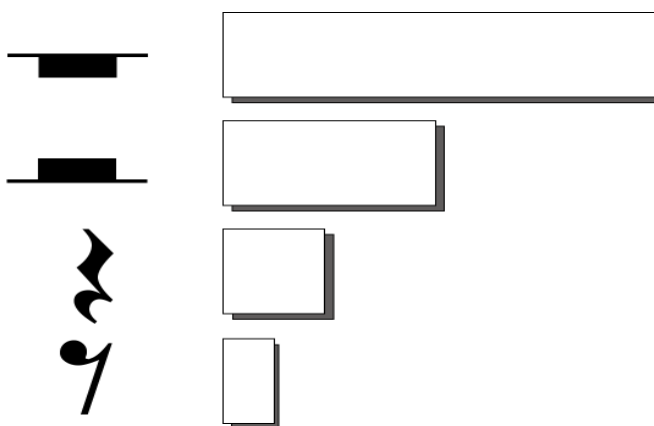
Aika-arvot ja tauot

Kuvionuoteissa sävelen kesto näkyy nuotin/kuvion pituutena (Kuvio 4). Tahtilajia ei merkitä erikseen. Se ei ole soittamisen kannalta merkittävää ja näin pyritään välttämään ylimääräisiä abstrakteja käsitteitä. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 8,36)

Kuvio 4. *Kuvionuottien ja perinteisen nuottikirjoituksen sävelenkestojen vastaavuus*

Tauot ilmaistaan tyhjinä laatikoina ja tauon pituus laatikon pituutena (Kuvio 5).

Kuvio 5. *Kuvionuottien ja perinteisen nuottikirjoituksen taukojen vastaavuus*

Ylennykset ja alennukset

Kuvionuoteissa ylennykset ja alennukset merkitään nuolten avulla. Nuoli näyttää mihin suuntaan sormea on soittaessa siirrettävä. Ylennys merkitään yläoikealle osoittavalla nuolella,

esimerkkinuotti on ylennetty c eli cis (Kuvio 6). Alennus merkitään ylävasemmalle osoittavalla nuolella, esimerkkinuotti on alennettu d eli des (Kuvio 6).

Kuvio 6. *Kuvionuottien ylennykset ja alennukset*

Melodian soittaminen

Kuvionuoteissa melodia merkitään samalle tasolle peräkkäin. Tällä tavoin pyritään helpottamaan melodian seuraamista sekä perättäisyyden ymmärtämistä. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 33) Nuotin ja värin muoto vastaavat pianon koskettimissa tai esim. kitaran kaulassa olevaa tarraa. Näin soittaja näkee suoraan, mitä tarraa tulee painaa (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 9-10). Esimerkkinä tuttu lasten laulu, josta käy ilmi myös eri aika-arvot (Kuvio 7).

Tui- ki tui- ki täh- tö- nen il- tai- sin sua kat- se- len

Kuvio 7. *Melodian kirjoitusta kuvionuoteilla*

Tahdit

Kuvionuoteissa tahdit merkitään tahtilaatikoin (Kuvio 8).

Kuvio 8. *Tahtilaatikko kuvionuoteissa*

Tahtilaatikoiden sisälle merkitään melodia, soinnut ja sanat. Tahtilaatikoiden leveys on saman kappaleen sisällä saman levyinen. Näin soittajan on helpompi hahmottaa kappaleen rakenne sekä tahtien määrä ja niiden kesto. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 31)

Soinnut

Soinnut merkitään värilaatikoilla, joiden sisään sijoitetaan reaalisointumerkki, esim. c-duuri on punainen laatikko, jonka sisällä on c-kirjain (kuvio 9) ja vastaavasti a-molli on keltainen laatikko, jossa on a-kirjain ja sen perässä m-kirjain osoittamassa, että sointu on molli (Kuvio 9).

Kuvio 9. *Sointuja kuvionuoteilla*

Sointumerkit sijoitetaan tahtilaatikon ylälaitaan ja sanat sointujen alle (Kuvio 10). Näin soittajan huomio kiinnittyy ensisijaisesti sointulaatikoihin. Soittaja seuraa sointujen vaihtelua ja sanat tukevat kappaleen hahmottamista. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 30)

Am	%	E♂	%
Ke -vät toi,	ke -vät toi	muu - ra - rin,	
E♂	%	Am	%
ke -vät toi,	ke -vät toi	maa - la - rin,	

Kuvio 10. *Säestysnuotti kuvionuoteilla*

Sointujen rakentaminen

Helpoin tapa sointusäestämiseen on soittaa yhdellä sormella laatikossa oleva väri, näin soiteaan soinnun pohjasävel. Sointua voi täydentää ottamalla mukaan kaverin, eli terssin. Mukaan vois ottaa myös toisen kaverin, eli kvintin. Näin saadaan muodostettua kokonainen kolmisointu.

Jos jokin soinnun sävelistä poikkeaa perussäännöstä, se merkitään laatikon sisälle alennus- tai ylennysmerkillä, esimerkkinä c-duuri (Kuvio 11). Se poikkeaa c-duurisoinnusta siten, että soinnun kaveri (terssi) on alennettu, eli sävel e muuttuu säveleksi es.

Kuvio 11. *Poikkeussävel kuvionuoteissa*

Joissain soinnuissa on kaksi poikkeavaa säveltä, eli kaverin lisäksi toinenkin kaveri ylennetty, esimerkiksi h-duuri (Kuvio 12). Tällöin molemmat muutokset merkitään laatikon sisälle.

Kuvio 12. *Kaksi poikkeavaa säveltä soinnussa kuvionuoteissa*

Jossain soinnussa vain kvintti, eli toinen kaveri on ylennetty, esimerkiksi h-molli. Tällöin muutos merkitään toisen kaverin kohdalle, eli laatikon oikeaan reunaan (Kuvio 13).

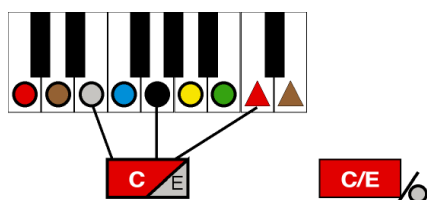
Kuvio 13. *Muunnettu kvintti kuvionuoteissa*

Jos soinnun pohjasävel on alennettu tai ylennetty, muutos merkitään tällöin laatikon vasempaan yläreunaan kyseiseen suuntaan, esimerkkinä Bb-duuri (Kuvio 14).

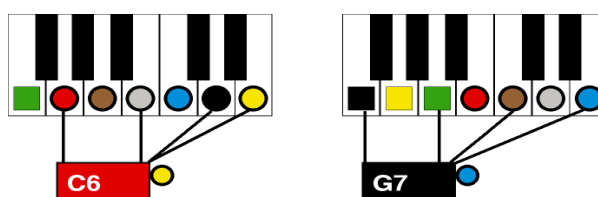
Kuvio 14. *Soinnun pohjasävelen muutos kuvionuoteissa*

Sointukäännökset merkitään siten, että sointukäännöksen mukainen pohjasävel merkitään sointulaatikon alapuolelle (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 9). Kosketinsoittimissa se tarkoittaa sitä, että kyseessä oleva sointu voidaan soittaa sellaisesta asemasta, jossa käännöksen osoittama pohjasävel soi matalimpana (Kuvio 15). Bändisoitossa riittää, kun basisti soittaa sointukäännöksen mukaisen pohjasävelen ja muut soittimet ko. soinnun, esimerkiksi sointu C/E, kosketinsoittaja ja kitaristi soittavat c-soinnun (punaisen) ja basisti soittaa pelkän e-äänän (harmaa).

Kuvio 15. *Sointukäännökset kuvionuoteilla*

Kolmisointua laajemmissa soinnuissa esimerkiksi nelisoinnuissa, lisäsävelet merkitään sointulaatikon yhteyteen (Kuvio 16).

Kuvio 16. *Kolmisointua laajemmat soinnut kuvionuoteilla*

Sointujen ja melodian yhdistäminen

Alla olevassa esimerkissä on ote toisesta tutusta lastenlaulusta (Kuvio 17). Nuottikuvasta käy ilmi melodia, aika-arvot, tahdit ja säestyssoinnut, eli kaikki sama informaatio kuin perinteisestä nuottikuvasta. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 14)

Jä-	nis	is-	tui	maas-	sa

Kuvio 17. *Nuotinkirjoitusta kuvionuoteilla*

Primaari- ja sekundaariparametrit

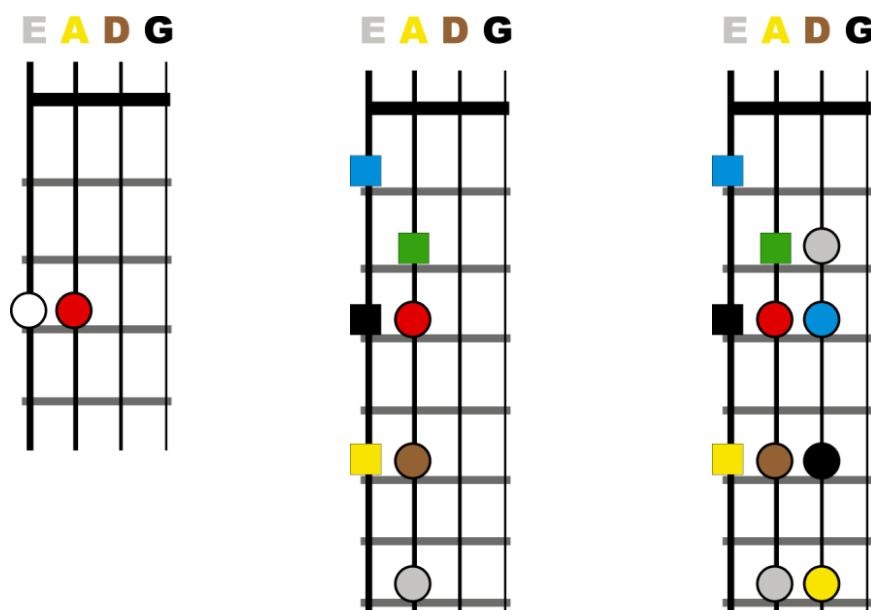
Perinteisessä nuotinkirjoituksessa musiikin parametrit on jaettu kahteen eri luokkaan, primaarisiin ja sekundaarisiin. Primaarisia parametreja ovat melodia, rytmi ja harmonia. Sekundaarisia parametreja ovat dynamiikka, sointiväri, tempo ja tekstuuri. Sekundaariset parametrit ovat enemmän tulkinnanvaraisia esim. eri dynaamiset ilmiöt. Primaariset parametrit käyvät kuvionuoteista ilmi selkeästi, mutta sekundaariset parametrit ovat vaikeammin merkittä-

vissä, ilman että käytetään vaikeita ilmaisuja, kuten forte (voimakkaasti) tai diminuendo (hidastaen). Kuvionuoteissa käytetään kirjallista merkintätapaa esim. hiljaa tai voimakkaasti. Kuvionuoteissa pyritään pitämään merkintätapa selkeänä, jotta vältettäisiin keskittymistä häiritsevää informaatiota. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 28)

5.2 Kuvionuottitarrat eri soittimissa

Bassokitara

Kuvionuottitarrat kiinnitetään basson otelautaan (Kuvio 18). Vasemman käden etusormella painetaan värin mukaisen tarran kohdalta ja oikean käden etusormella soitetaan samaa kieltä. Jos oikean käden etusormen käyttö tuntuu vaikealta, voidaan vaihtoehtoisesti käyttää peukaloa. Alkeissoitossa kannattaa käyttää vain kahta paksuinta kieltä (Kaikkonen, Uusitalo 2009, 11). Jos kieleltä toiselle siirtyminen tuottaa vaikeuksia, voi aluksi soittaa vain paksuimmalla kielellä. Sitten kun perustaidot ovat kehittyneet, voidaan tarroja liimata myös muiden kielten kohdalle ja laajemmin otelaudalle (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 11).

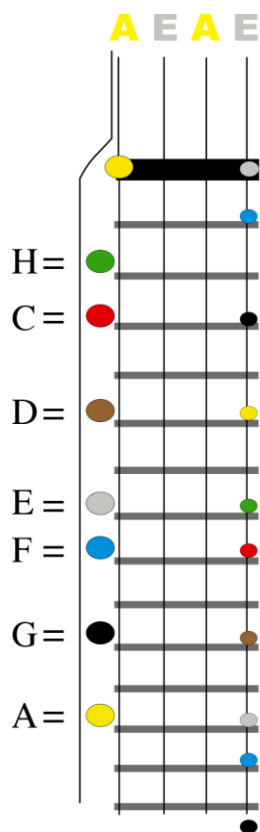

Kuvio 18. *Kuvionuottitarrat basson otelaudalla*

Nelikielinen kuvionuottikitara

Nelikielinen kuvionuottikitara mahdollistaa kitaransoiton sellaisille ihmisille, joille se muuten olisi hienomotoriikan puutteellisuuden vuoksi mahdotonta. Tavallinen 6-kielinen kitara voidaan muuttaa nelikieliseksi. Normaalisti kielisarjasta käytetään A-, D-, G- ja ohut E-kieltä.

Paksuin E- kieli ja H- kieli poistetaan kokonaan ja ohut E- kieli siirretään H- kielen paikalle. Kitara viritetään paksuimmasta ohueen A, E, A ja E (Kuvio 19). Näin voidaan soittaa kvinttisointu painamalla vasemman käden etusormella vain yhden nauhan kohdalta (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 11). Kvinttisointu ei ole duuri- eikä mollisointu, eli se käy molempien sointulaatujen kohdalla. Muutettaessa 6-kielinen kitara nelikieliseksi kannattaa käyttää ensisijaisesti sähkökitaraa, koska sähkökitarankaula on kapeampi verrattuna akustiseen tai nylonkieliseen kitaraan ja on sen vuoksi helpposoituisempi. Soiton opettelu kannattaa aloittaa yhdeltä kieleltä. Vasemman käden etusormella painetaan paksuimmalta kieleltä sointulaatikon osoittaman värin kohdalta ja oikealla kädellä soitetaan samaa kieltä. Kitaristit käyttävät oikeassa kädessään muovista soittolehdykkää eli plektraa. Jos sen käyttö tuntuu vaikealta, voi vaihtoehtoisesti käyttää peukaloa.

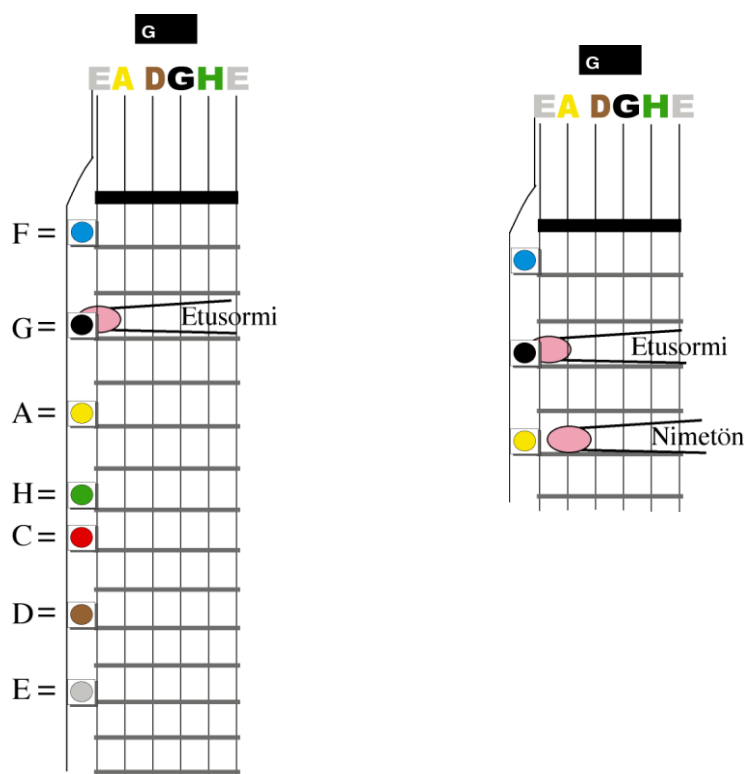

Kuvio 19. Nelikielisen kuvionuottikitaran otelauta ja viritys

Kitara

Kuvionuottitarrat liimataan kitaran otelautaan. Värin avulla löytyy soinnun väri ja samalla soinnun pohjasävel. Alkeissoitossa painetaan etusormella paksuinta kieltä värin mukaisen tarran kohdalta ja oikealla kädellä soitetaan samaa kieltä (Kuvio 20). Seuraava askel on käyttää säästyksessä kahta kieltä, jolloin etusormella painetaan värin mukaisen tarran kohdalta ja

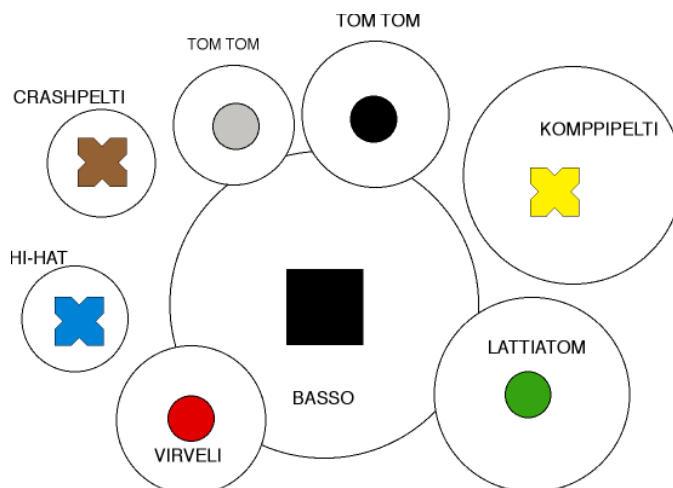
nimettömällä painetaan seuraavaa kieltä kaksi nauhaa ylempää pohjasävelen kaveri (kvintti). Näin saadaan jälleen muodostettua kvinttisointu (Kuvio 20). Jatkossa voidaan edetä normaalin barré- ja avosointujen opetteluun. (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 12)

Kuvio 20. Kuvionuottitarrat ja kvinttisointu 6-kielisessä kitarassa

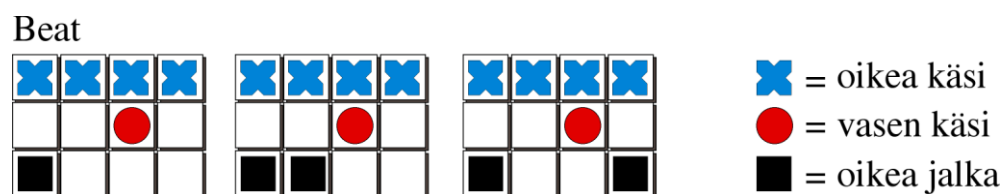
Rummut ja lyömäsoittimet

Kuvionuottitarrat kiinnitetään rumpusetiin ja symbaaleihin (Kuvio 21). Lyömäsoittimissa esim. djembe, congat tai bongot kuvionuottitarrat kiinnitetään keskelle lyöntikalvoa. Kuvionuotteilla voidaan merkitä rytmiharjoituksia myös keho- ja rytmisoittimille (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 12)

Kuvio 21. *Kuvionuotit rumpusetissä*

Perusbeat-kompissa oikea käsi soittaa hi-hat symbaalia. Tällöin kädet menevät ristiin siten, että oikea käsi on vasemman päällä (Kuvio 22). Jos oppilas on vasenkätinen voi rumpukompit soittaa myös siten, että vasen ja oikea käsi vaihtavat paikkaa tai koko rumpusetti voidaan kääntää peilikuvaksi.

Kuvio 22. *Beat- komppi kuvionuoteilla*

5.3 Metodeja

Yksilöopetus

Yleensä soittaminen aloitetaan yksilöopetuksessa. Oppilaan kanssa työskenneltäessä on tärkeää ottaa huomioon oppilaan kyky vastaanottaa uutta informaatiota. Ohjeiden on oltava yksinkertaisia, oppiminen edellyttää jatkuvaa kertaamista, tavoitteiden asettelu tulee olla realistista, toiminnan täytyy olla ymmärrettävää ja ennen kaikkea oppimiselle on annettava aikaa (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 81).

Melodiasoitto

Melodian soittamista harjoiteltaessa opettajan on hyvä näyttää kynällä melodian etenemistä sekä laulaa mukana, jotta kappaletta alkaisi hahmottua kokonaisuudeksi. Kappaletta kannattaa

harjoitella pienissä osissa, esimerkiksi tahti tai säe kerrallaan. Opettaja voi myös tukea soittoa sointusäestyksellä (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 10). Melodiaa soitettaessa ensisijaisen tärkeää on, että oppilas löytää oikeat sävelet ja että hänellä on aikaa etsiä se, joten aikarvoihin ei kannata kiinnittää tässä vaiheessa liikaa huomiota. Tavoitteena on että oppilas löytää kyseessä olevan nuotin itse. (Kaikkonen, Uusitalo 2009: 14). Kun melodia alkaa hahmottua ja nuotit löytyvät, on seuraava askel soittaa melodia tempossa. Melodiaa voi kokeilla soittaa myös ulkoa tai tuttuja melodioita korvakuulolta. Kappaleisiin voi myös keksiä omia osia esim. alkusoittoja ja loppusoittoja tai improvisaatioita (Kaikkonen, Uusitalo 2002, 10).

Syke ja säestyssoitto

Säestyksen harjoittelu on helpointa aloittaa sykesäestyksestä, eli soitetaan säestyssoinnun väriä kappaleen sykkeessä. Soitettava kappale kannattaa valita siten, että siinä on joko yksi sointu tai että sama väri käy läpi kappaleen. Kosketinsoittimella sykesäestystä voi myös harjoitella soittamalla kahdella kädellä. Sointusäestys kannattaa aloittaa soittamalla sointu kappaleen jokaisen tahdin alkuun ja samalla laulaa kappaleen melodiaa (Kaikkonen, Uusitalo 2002, 10). Siitä on hyvä edetä puoli- tai neljäsosanuottisykkeeseen. Kosketinsoittimella kahdella kädellä soitettaessa vasemmalla kädellä soitetaan soinnun väri ja oikealla kolmisointu, joko kokonaisena tai pohjasävel + kaveri (terssi). Melodiaa säestettäessä vasen käsi soittaa pohjasävelen tai kokonaisen soinnun oikean käden soittaessa melodiaa. (Kaikkonen, Uusitalo 2005: 14)

Ryhmäopetuksessa pätee pitkälti samat säännöt kuin yksilöopetuksessakin. Yhtyesoitto tai ryhmämusisointi on aloittaa yksinkertaisista harjoitteista esim. yhden soinnun kappaleista (kts. Uusitalo, Kaikkonen 2007: 17). Tällöin informaation määrä pysyy vähäisenä ja soittajat voivat keskittyä soittamaan sykkeessä. Kun yhteissoitto edistyy ja yhteinen syke löytyy, voidaan siirtyä useamman soinnun kappaleisiin. On tärkeää huomioida, että jokainen soittaja hahmottaa, milloin kappale alkaa ja loppuu ja milloin siirrytään seuraavaan osaan, esim. säkeistöä kertosäkeeseen.

Magneettitaulu on hyvä apuväline ryhmäopetustilanteessa, varsinkin jos paikalla on vain yksi opettaja. Erivärisiä magneetteja käyttämällä saa helposti ja selkeästi rakennettua kuvionuotin soitettavasta kappaleesta/harjoituksesta. Hyvä puoli on myös se, että informaation määrää pystyy itse kontrolloimaan. Esim. laittaa taululle vain sointujen värit ja näyttää aina, kun sointu vaihtuu. Joillain oppilailla voi olla vaikeuksia nähdä taululle tai seurata siitä. Silloin hyväksi havaittu keino on laittaa magneetit kiinni soittajan nuottitelineeseen. Jos seuraaminen siitä huolimatta tuottaa vaikeuksia, voi kokeilla pahvilappuja. Pahvilapuissa on etuna se, että niistä voi tehdä minkä kokoisia tahansa ja informaation määrä pysyy minimaalisena.

Kuvionuoteista perinteiseen nuottikirjoitukseen

Nuotinluvun opettelu voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen: kuvionuottivaiheeseen, kuvionuotteihin viivastolla, värinuotteihin ja perinteisistä nuoteista soittamiseen.

Kuvionuottivaihe

Kuvionuottivaiheessa opitaan perustekniikkaa sekä informaation omaksumista. Kuvionuottien avulla opitaan nuottien kestot, ylennykset ja alennukset, oktaavialat ja sävelten paikat ko. Instrumentilla. Kuvionuottivaiheessa harjoitellaan myös musiikinperuselementtejä: melodia, rytmi, harmonia, sointiväri, dynamiikka, muotorakenteet. (Hakomäki, Kaikkonen, Uusitalo, Vikman, Ylä-Soininmäki 2001: 51)

Kuvionuotit viivastolla

Perinteisen nuottiviivaston käyttöä opetellaan käyttämällä perinteisten nuottien sijaan kuvionuotteja nuottiviivastolla. Kuvionuotit sijoitetaan nuottiviivastolle vastaavien nuottien paikalle. On tärkeää varmistaa, että oppilas ymmärtää viivaston käytön idean, eli nuotit ovat viivalla ja välissä. Tätä voi harjoitella esim. erilaisten nuottipelien kautta. (Hakomäki, Kaikkonen, Uusitalo, Vikman, Ylä-Soininmäki 2001: 52)

Värinuottivaihe ja perinteinen nuottikuva

Värinuotit näyttävät perinteisiltä nuoteilta. Värinuoteissa käytetään vastaavia värejä kuin kuvionuoteissa. Värinuotteihin siirryttäessä on tärkeää osata nuottien kestot, koska perinteisessä nuottikuvassa nuottien kestot on opeteltava muistamaan nuotin ulkonäön perusteella. Tästä vaiheesta voidaan siirtyä perinteisten nuottien käyttöön, kun soittaja tuntee itse olevansa siihen valmis ja opettaja katsoo hänellä olevan siihen valmiudet. (Hakomäki, Kaikkonen, Uusitalo, Vikman, Ylä-Soininmäki 2001: 52)

6 Toimintakertakuvaukset

6.1 Toimintakerta I 15.1.2010

Suunnitelma

Ensimmäisen ohjaukerran päätavoitteeni on saada opiskelijat samalle lähtöviivalle. Alkukyselystä kävi ilmi, että ryhmän musiikillinen variaatio on suuri. Tarkoitukseni on tehdä rytmiiikkaharjoituksia, opettaa kuvionuottikitaran soittoa ja tutustuttaa opiskelijat rumpusetin soiton perusteisiin. Koska minulla on paljon aikaa ja ohjaukertoja käytettävänä, en vielä tässä vaiheessa halua aloittaa bändisoittoa. Haluan ensin opettaa perusteet kitarasta, koskettimista, rumpusetistä sekä kuvionuoteista.

Rytmiikkaharjoituksena käytän pöytärummutusharjoitusta/-metodia. Perusajatus siinä on se, että toisessa kädessä on tikku, jolla soitetaan pöytään, ja toinen käsi on avoimena ja kämmenellä soitetaan pöytään. Pöytärummutus antaa sykkeen, rytmin ja motorisen hahmottamisen lisäksi valmiuksia pianon, lyömäsoittimien ja rumpusetin soittoon. Pöytärummutuksesta on loogista siirtyä rumpusetin soittoon. Opetan kuivaharjoitteluna, eli soitetaan käsillä polviin ja jalalla lattiaan, peruskompin. Lisäksi aion tässä yhteydessä puhua musiikin primääriparametreista, joita ovat rytmi, melodia ja harmonia, sekä sekundääriparametreista, eli dynamiikasta, sointiväristä yms.

Ryhmässä on muutamia opiskelijoita, jotka ovat soittaneet kitaraa aikaisemmin, ja muutamia, joilla on oma kitara. Monella oli myös toiveena oppia soittamaan kitaraa. Kukaan ryhmästä ei luultavasti ole soittanut aikaisemmin kuvionuottikitaralla, joten aion aloittaa kitaransoiton opettamisen siitä. Jaan opiskelijoille ohjeet kuvionuottikitarasta ja 6-kielisen kitaran sointu-
taulukon. Kitaransoiton opetuksessa aion edetä seuraavalla tavalla:

- Kitaran rakenne, osat ja kielet
- Plektran käyttö
- Säestysharjoituksia. Ensin yhdellä soinnulla Liioli (c-duuri), kahdella soinnulla Hepokatti (c- ja g-duuri) ja neljällä soinnulla 3 cowboyta (c-, g- ja f-duuri sekä d-molli). Kaikki kappaleet soitetaan samasta sävellajista eli c-duurista.
- Blues-kierto, biisinä Koneet käyntiin
- Tabulatuuri-nuotinkirjoitukseen tutustuminen, biisinä Smoke on the water
- Improvisaatioharjoituksia
- Siirtyminen 6-kieliseen kitaraan

Toimintakerta

Opiskelijoista oli yksi poissa, eli paikalla oli 8 henkilöä. Aloitin pöytärummutuksella. Etenin pöytärummutusmetodin mukaisesti ja puhuin suunnitelmani mukaisista asioista. Opiskelijat soittivat mielestäni hyvin ja huomasin, että kaikilla oli hyvä rytmitaju ja syke. Se antoi luottamusta tuleviin koitoksiin, koska tiesin että he kykenevät pienellä harjoittelulla suoriutumaan haastavimmistakin soittotehtävistä. Samalla kerroin heille omista kokemuksistani soittonopettajana sekä erityismusiikkikoulun opettajana. Sen jälkeen siirryimme kitaran soittoon. 6 opiskelijaa soitti 4-kielistä kitaraa ja 2 soitti bassoa. Etenimme suunnitelmani mukaisesti. Samalla selitin, minkä asiakasryhmän kanssa voi mitäkin kappaletta tai harjoitusta vetää: Lioli ja Hepokatti lasten kanssa, 3 cowboya vähän vanhempien kanssa ja Smoke on the water esim. nuorten kanssa. Lisäksi kokeilimme erilaisia säestysrytmejä, esim. 4-osia, 8-osia ja "leirinuotiokoppia". Siihen nähden, miten vähän ryhmässä oli kitaransoiton kokemusta, opiskelijat suoriutuivat todella hyvin. Kaikki pystyivät soittamaan kaikki harjoitukset. Aikaa vierähti kuitenkin sen verran, että emme ehtineet siirtyä 6-kieliseen kitaraan, mikä näin jälkepäin ajateltuna on hyvä asia. Toisaalta on hyvä olla materiaalia varalta. Kappale Koneet käyntiin ja sitä kautta blues-kierto, jäi opettelematta, mutta aion käyttää sitä pianonsoiton harjoittelussa seuraavalla kerralla.

Lopussa teimme rumpusettiharjoituksia polviin ja lattiaan rummuttaen. Etenimme pala palalta ja lopulta kaikki soittivat peruskompin. Pidin lopussa pienen palauteringin. Palaute oli positiivista. Osa opiskelijoista oli jännittänyt ja he olivat sitä mieltä, että pöytärummutus oli helpottanut jännitystä ja oli näin hyvä aloitus. Opiskelijat olivat myös innoissaan kitaransoitosta. Muutama opiskelija ei ollut oppinut soittamisesta mitään uutta, mutta metodit olivat heille uusia. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että oli hyvä aloittaa niin, että kaikki pääsevät mukaan ja soittamisesta jyvälle.

6.2 Toimintakerta II 22.1.2010

Suunnitelma

Tarkoitukseni on käydä läpi kuvionuottimenetelmää pianolla, eli soinnut kuvionuottimeneelmällä, melodian soittaminen kuvionuoteilla sekä säestystä. Aion myös puhua kosketinsoittimien käyttömahdollisuuksista, esimerkiksi koskettimien keveys, eri soundit ja instrumentaatiot. Kosketinsoittimien vähäisen määrän vuoksi jaan ryhmän puoliksi, eli puolet ryhmästä soittaa kosketinsoittimia ja puolet kitaraa ja sitten toisin päin. Näin vahvistuvat edellisellä tunnilla harjoitellut asiat. Kappaleina: Lioli, Hepokatti, 3 cowboya. Uusina kappaleina Koneet käyntiin, jonka kautta opetellaan blues-kierto, sekä melodiaharjoituksena Tuiki, tuiki

tähtönen. Tauon jälkeen bändisoittoa, kappaleina: 3 cowboyta, Koneet käyntiin ja Knocking on heavens door.

Toimintakerta

Kaikki opiskelijat olivat tällä kertaa paikalla. Kerroin tuntisuunnitelmani opiskelijoille ja sovimme yhdessä, että etenemme leppoisasti. Etenin suunnitelman mukaisesti, mutta huomasin että 45 minuuttia oli liian lyhyt aika piano/kitaraharjoittelulle. Huomasin, että opiskelijat olivat selvästi kehittyneet kitaransoitossa. Pianolla tehtiin säästysharjoituksia. Aloitin Lioli-kappaleesta, koska siinä on vain yksi sointu (c-duuri), sen jälkeen Hepokatti, jossa on kaksi sointua (c- ja g-duuri) ja sitten Kolme cowboyta, jossa on neljä sointua (c-, f-, g-duuri sekä d-molli). Harjoittelimme säästystä aluksi yhdellä sormella, jolla soitetaan perussäveltä, sen jälkeen perussävel ja kaveri, koko kolmisointu, säästämistä 4-osa sykkeellä ja vuorokäsin, eli oikea käsi soittaa kolmisoinnun ja vasen käsi vaihtobasson (perusääni+kvintti). Muutama kokeili myös arpeggio-säästämistä, eli oikealla kädellä vuorotellaan kolmisoinnun säveliä, järjestyksessä perusääni, terssi, kvintti, terssi. Vain kaksi opiskelijaa soitti nelikielistä kitaraa ja muut kokeilivat kuusikielistä kitaraa. Yksi opiskelijoista soitti myös bassokitaraa. Bassokitara-säästyksinä olivat vaihtobasso, eli perusääni ja sen jälkeen soinnun kvintti, sekä kolmisointu arpeggiosäästys. Kokeilimme myös pianolla hieman bluestyyppistä säästystä ja samalla harjoittelimme bluessointukiertoa, kappaleena oli Koneet käyntiin. Pianonsoitto eteni hitaammin, mitä olin ajatellut. Päätin muuttaa suunnitelmaani lennosta ja käytin ensimmäiseen osioon aikaa 1h15min ja sen jälkeen pidimme tauon.

Tauon jälkeen teimme soitinten vaihdon. Nyt soittaminen eteni nopeammin ja otin uutena kappaleena Koneet käyntiin. Nyt aikaa meni 60 min, joten minulle jäi vain puoli tuntia aikaa. Päätin, että jokainen saa kokeilla melodiasoittoa kappaleena Tuiki, tuiki tähtönen. Sen jälkeen pidin pienen palauteringin. Palaute oli hyvää ja opiskelijat olivat tyytyväisiä. Muutama valitteli, että oli perjantain vuoksi vaikea keskittyä. Yhtä opiskelijaa huoletti, että hänen vuokseen edetään hitaasti.

6.3 Toimintakerta III 29.1.2010

Suunnitelma

Tällä kerralla kokeillaan bändisoittoa bändiympeyrässä, eli soitetaan yhtä kappaletta ja kaikki kokeilevat kaikkia soittimia. Kappaleeksi valitsen Kotiviinin. Soittimina käytämme rumpuja (perusbeat), lyömäsoittimia (tamburiini tai congat), bassoa (vaihtobasso), sähkökitaraa (säestäksi soittajan tason mukaan), akustista kitaraa (perussäästyskompeja), pianoa (beatkompipi) sekä kosketinsoittimia (jousitemma) ja kaksi opiskelijaa laulaa. Jos opiskelijoita on pois-

sa, voi olla vain yksi laulaja, lyömäsoittimet voi jättää ympyrästä pois ja kitaroitakin voi olla vain yksi.

Kotiviini-kappaleessa on kolme sointua: a-molli, g-duuri ja d-molli. Näistä a-molli on uusi sointu. Opiskelijoilla on kurssin päätteeksi konsertti ja tämä voisi sopia ohjelmistoon, varsinkin, kun kyseistä kappaletta esitetään usein duettona. Lisäksi opiskelijat harjaantuvat yhteissoitossa ja kuvionuotit tulevat tutuksi myös bändikontekstissa. Ketään en aio pakottaa soittamaan tai laulamaan, ympyrässä voi halutessaan jättää jonkin vuoron väliin. Pyrkimyksenäni on, että kaikilla olisi turvallinen olo ja he voisivat keskittyä rauhassa itse tekemiseen.

Toimintakerta

Yksi opiskelijoista oli poissa, joten pudotin bändiympyrästä percussiot pois. Selitin opiskelijoille suunnitelmani ja myös sen, että kenenkään ei ole pakko soittaa tai laulaa. Kaikki hyväksyivät suunnitelmani. Etenimme suunnitelman mukaisesti. Soitimme kappaletta Kotiviini ja teimme siihen myös intron, eli alkusoiton, pianolla ja laululla. Olin todella positiivisesti yllätynyt opiskelijoiden asenteesta. Kolme opiskelijaa lauloi elämänsä ensimmäistä kertaa mikkiin, vain yksi oli aiemmin soittanut bassoa bändin mukana. Myöhemmin kävi ilmi, että kaksi opiskelijaa voitti rumputraumansa, tosin yksi jätti huomaamattani rummut väliin, mutta sovimme, että ensi kerralla hän kokeilee niitä. Kappale parani kerta kerralta ja aika riitti juuri ja juuri siihen, että kaikki saivat soittaa kaikkia soittimia. Sovimme, että ensi kerran kappale olisi U2:n With or with out you, joka mentäisiin bändiympyräperiaatteella, ja että siitä tulisi esityskappale konserttiin.

Palauteringissä tuli positiivista palautetta ja olin todella tyytyväinen, että moni ylitti itsensä ja traumansa. Kaikin puoli ryhmässä on hyvä asenne. Olin hieman yllätynyt siitä, että vaikka opiskelijoilla on aikaisempaa musiikkitaustaa, heillä oli paljon perusvirheitä esim. kitaran ja pianon sormituksissa.

6.4 Toimintakerta IV 5.2.2010

Suunnitelma

Vaikka suunnitelmani oli soittaa With or with out you, päätin että harjoitellaan samaisen bändin kappale One. Kurssin päättökonsertti on hyväntekeväisyyskonsertti, jonka tuotto ohjataan Haitin maanjäristyksen uhreille, joten One-kappaleen lyriikat ovat tilanteeseen sopivammat. Toisaalta One on hieman haastavampi kappale soittaa, With or with out you:ssa on vain neljä sointua ja sama sointukierto koko kappaleen ajan. One a-mollista soitetuna on toisaalta erittäin hyvä, koska siinä on samoja sointuja, joita on edellisellä tunnilla harjoiteltu,

mutta mukavin muutoksin (d-mollin sijaan d-duuri). One-biisin kautta aion opettaa myös kappaleen rakennetta. Selitän opiskelijoille musiikillisia rakenteita, kuten a-osa, b-osa, intro (alkusoitto), outro (loppusoitto) jne. Ajatuksena olisi, että tämän jälkeen kuunnellaan kyseinen kappale ja samalla he kirjoittavat rakenteen ylös ja sen jälkeen se tarkistetaan yhdessä. Näin he myös oppivat kappaleen rakenteen ja säkeistöjen määrän. Kappale voidaan harjoitella bändiympyrässä, jos opiskelijat sitä haluavat. Toisaalta voisi olla hyvä, että he saisivat soittaa 1-2 soitinta pidempään. Edellisellä tunnilla opiskelijat toivoivat, että ohjaisin heitä myös heidän itse harjoittelemisensa kappaleissa, jotka ovat CMX:n Ruoste ja Coldplayn Fix you. Teen sen heti tunnin alussa, se voi toimia sopivana lämmittelyä.

Toimintakerta

Kaikki opiskelijat olivat paikalla, joten juttelimme aluksi tulevasta konsertista ja siihen liittyvistä toiveista. Huomasin, että he eivät olleet kovinkaan paljoa harjoitelleet, joten minun täytyi ottaa se huomioon tällä ja seuraavalla kerralla. Tosin minut palkattiin muutamaksi keräksi lisää, joten mitään hirveää hätää ei ollut. Opiskelijat esittivät minulle harjoittelemansa kappaleen Ruosteen. Se kuulosti ihan hyvältä ja heillä oli siinä mukava djembe-komppi, tosin dynamiikassa, soittimien rooleissa ja kappaleen tempossa oli hiukan parantamisen varaa. Tein pientä viilaustyötä: djembe-komppi hiljempaa, kitarasäestystä yksinkertaisemmaksi. Sen jälkeen kerroin opiskelijoille kappaleiden perusrakenteista (a-osa, b-osa, intro, outro, c-osa, a2, b2). Teimme rakennediktaatin kappaleesta One. Tarkistimme rakenteen yhtä aikaa, joten kaikki saivat itse korjata omat vastauksensa. Se meni mielestäni hyvin ja kaikki selvästi ymmärsivät, mistä oli kyse ja kaikki hahmottivat jopa kolmannen kertosakeen, vaikka siinä on eri sanat mitä muissa kertosaकेissä. Tämän jälkeen pidimme tauon.

Tauon jälkeen harjoittelimme päivän biisiä. Laiton fläppitaululle kuvionuottisointulapuilla soinnut. Niistä näkee sekä soinnun nimen että värin. Opiskelijat eivät halunneet bändiympyrää ja kaikki löysivät mieleisensä soittimen. Ryhmässä vaikuttaa olevan hyvä henki ja minulle tuli sellainen vaikutelma, että kaikki olivat tyytyväisiä. Soitimme soinnut kerran läpi ilman laulua ja se kuulosti heti yllättävän hyvältä. Instrumentaatio oli rummut, basso, akustinen kitara, sähkökitara, tamburiini, piano, koskettimet, poikkihuilu ja laulu. Otin laulun mukaan ja soitimme kolme ensimmäistä säkeistöä ja kertosaकेen. Sen jälkeen tein instrumentaation ja huilustemman, jota koskettimet tuplasivat. Bändi kuulosti heti tosi hyvältä ja olin todella tyytyväinen opiskelijoiden kehitykseen. Yleistunnelma luokassa oli leppoisa ja vastaanottavainen, mikä johtui varmaan siitä, että ryhmä on toiminut jo jonkin aikaa yhdessä. Kahdesta opiskelijasta olin todella yllätynyt ja ylpeä, koska heillä on kaikkein vähiten kokemusta soittamisesta ja he olivat silti tärkeä osa bändiä ja he oikeasti soittivat.

Lopuksi pidimme palauteringin ja palaute oli jälleen positiivista. Yksi opiskelija sanoi minun kehittyneen ja rentoutuneen ohjaamisessa. Lisäksi hän painotti, että se voi johtua myös hänen soittotaitojensa kehittymisestä ja sen vuoksi hänellä oli olo, että oli enemmän mukana. Hän kertoi tulleensa ennen tunnin alkua harjoittelemaan peruskomppia rummuilla ja oli onnistunut siinä. Sovimme, että seuraava kappale olisi Zen Cafeen Todella kaunis. Lisäksi opiskelijat lupasivat harjoitella itsenäisesti Fix you:n ja Reunalla.

6.5 Toimintakerta V 19.2.2010

Suunnitelma

Sovimme edellisellä kerralla, että tämän kerran kappale olisi Zen Cafen Todella kaunis. Käytin samaa sovitusta ja nuottia, jota olin aiemmin käyttänyt muissa opetustehtävissä. Todella kaunis on mielestäni vaikeustasoltaan tarpeeksi haastava, varsinkin kappaleen rakenteessa pysyminen, joten aion teettää opiskelijoilla siitä rakennediktaatin. Siinä on perusointukierto, eli c-duurissa: c, g, a-molli ja f . C-osassa a-molli, g ja f. Lisäksi välisoitossa tulee melodialle vastamelodia. Kappale sopii myös hyvin opiskelijoiden tulevan konsertin ohjelmistoksi. Aion antaa opiskelijoiden itse valita soittimet, koska edellisen kertojen ja niistä saadun palautteen pohjalta luotan siihen, että he kykenevät valitsemaan omat soittimensa itse ja tekemään sen myös toisia kunnioittaen. Tämä on viimeinen ohjauskerta, joka liittyy opinnäytetyöhön. Jatkan ryhmän kanssa vielä kaksi kertaa, mutta ne kerrat eivät virallisesti kuulu enää opinnäytetyöhöni. Tavallaan se on tuonut lisähaasteita, koska olen suunnitelmistani ja etenemisessä ottanut huomioon sen, että jatkan ryhmän kanssa. Uskon, että Todella Kaunis on aika nopeasti ryhmällä hallussa, he ovat kehittyneet valtavasti. Tunnin alussa aion teettää heillä samanlaisen rakennediktaatin, mitä edellisellä kerralla, ja sen jälkeen jaetaan soittimet ja käydään kappale läpi. Jos se sujuu nopeasti, aion kierrättää soittimia, mutta joka tapauksessa haluan käyttää lopussa noin 45 minuuttia opiskelijoiden itsenäisesti harjoittelemien kappaleiden tarkistamiseen.

Toimintakerta

Yksi opiskelija oli poissa. Diktaatin teko sujui hyvin ja ilokseni havaitsin, että se sujui vielä paremmin, mitä viime kerralla. Diktaatti tuntuu olevan myös hyvä siihen, että kappaleen rakenne jää mieleen. Nuotissa ei ollut merkitty tarkkaa rakennetta, mutta siitä selviää kaikki olennainen, mitä kappaleessa tapahtuu, eli soinnut ja eri osat. Opiskelijat ovat todella kehittyneet ja kappale saatiin soitettua läpi todella nopeasti. Hiomme myös yksityiskohtia, kuten rytmiikka ja rytmistä ilmaisua. Positiivinen yllätys oli opiskelija, joka ennen kurssiani ei ollut soittanut juuri mitään. Hän soitti intron sähkökitaralla ja jäi vielä tauon ajaksi harjoittelemaan sitä. Rytmiikka, yhteissoitto ja soittotaidot ovat karttuneet merkittävästi.

Instrumentaatio kappaleessa Todella kaunis oli seuraavanlainen:

laulu

rummut, peruskomppi

piano, sointukomppi ja nouseva melodia välisosassa

sähkökitara, 4-kielinen, intro yksin, muuten komppausta ja laskeva melodia välisosassa

koskettimet, soinnut arpeggiokomppilla ja nouseva melodia välisosassa

basso, perusbeatkomppi ja laskeva melodia välisosassa

akustinen kitara, 6-kielinen, komppausta ja laskeva melodia välisosassa

akustinen kitara, 4-kielinen, komppausta ja laskeva melodia välisosassa

Tauon jälkeen soitimme Todella kauniin vielä muutaman kerran läpi ja sen jälkeen tarkistin opiskelijoiden harjoitteleman kappaleen Another day in paradise. Muokkasin sovitusta hieman. Kevensin rumpukomppia ja jätin a-osasta koskettimet pois. Muutin hieman congakomppia, opetin heille kappaleen c-osan ja soinnutin heidän sovitustaan uusiksi. Opetin solistille c-osan laulumelodian ja taustalaulajalle kertosäkeeseen laulustemman. Lisäksi kolmannesta a-osasta jätin kompin kokonaan pois.

Palauteringissä tuli hyvää palautetta ja opiskelijat olivat tyytyväisiä, että jatkan heidän kanssaan vielä muutaman kerran. Sovimme, että silloin harjoitellaan konserttia varten, eli ei enää varsinaisesti mitään uutta opeteltavaa.

7 Arviointi

Viimeisen ohjaukerran jälkeen lähetin opiskelijoille sähköpostilla loppukyselyn. Kyselyssä oli kolme kysymystä:

1. Millä tasolla opit kuvionuotit ja miten voisit kuvitella hyödyntäväsi niitä tulevassa työssäsi?
2. Toteutuivatko oppimistavoitteesi?
3. Vapaamuotoista palautetta ohjaajalle?

Työssäni päätavoitteena oli selvittää, miten opiskelijat kokivat kuvionuotit osana ammatillista kehittymistään. Oli myös tärkeää selvittää, toteutuivatko opiskelijoiden oppimistavoitteet. Työni oli osa musiikin syventäviä opintoja, ja oppimistavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen arvioiminen kuuluvat heidän opintoihinsa. Vapaamuotoisesta palautteesta toivoin saavani palautetta ohjaamisestani sekä yleisesti ajatuksia kurssista. Opiskelijoiden vastaukset kysymyksiin olivat paikoitellen hyvinkin laajoja, joten koostin opiskelijoiden vastauksista taulukon josta käy ilmi alku- ja loppukyselyn vastaukset (liite 2). Lisäksi tein kirjallisen koosteen jokaisen vastauksista. Yksi opiskelija ei vastannut loppukyselyyn, joten jätin hänet arvioinnista kokonaan pois. Hänet on kuitenkin huomioitu kohderyhmäosion taulukossa.

7.1 Alku- ja loppukyselyn kooste

Opiskelija 1

Opiskelija 1 on alkukyselylomakkeen mukaan laulanut lähinnä omaksi ilokseen ja ollut mukana koulun musikaaleissa ja kuorossa. Soittokokemusta hänellä on sen verran, että hän on soittanut viulua 6 tuntia. Hänen oppimistavoitteitaan olivat oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä, oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä, kehittää musiikillisia taitoja, saada itsevarmuutta soittamiseen musiikkitoiminnan ohjaamiseen. Kaikki hänen oppimistavoitteensa toteutuivat. Hän oppi kuvionuottien perusasioita, niillä soittamista ja sen, miten niitä on hyvä käyttää eri asiakasryhmien kanssa. Hän ei osaa lukea tavallisia nuotteja, joten hänen mukaansa kuvionuotit toimivat hienona välineenä musiikin maailmaan tutustumisessa. Hänen mielestään toimin ohjaajana erittäin hyvin. Hän kuvailee ohjaustyyliäni varmaksi, rennoksi ja rauhalliseksi. Hänen mukaansa se auttoi häntä uskaltamaan ja kokeilemaan omia rajojaan. Hänen mielestään tunnit olivat hyvin suunniteltuja ja niistä syntynyt kokonaisuus oli rakenteellisesti hyvä.

Opiskelija 2

Opiskelija 2 on käynyt ala-asteella pianotunneilla, mutta lopettanut sen jälkeen soittamisen. Sosionomikoulutuksen aikana hän on kokeillut muutaman kerran pianon soittamista kuvionuoteilla. Hänen oppimistavoitteitaan olivat oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä sekä kehittää musiikillisia taitoja. Ne molemmat toteutuivat. Tosin hän ei omien sanojensa mukaan osaa yhdistää kuvionuotteja perinteiseen nuotinkirjoitukseen, mutta jos kuvionuottitarrat ovat valmiina soittimissa, hän uskoi pystyvänsä ohjaamaan musiikkitoimintaa kuvionuoteilla. Huomattuaan oppivansa kuvionuottien avulla hän halusi ehdottomasti hyödyntää niitä asiakkaiden kanssa. Hän tulee mahdollisesti tekemään työtä kehitysvammaisten tai lasten parissa, joten hänen mielestään kuvionuottimetodi sopii mainiosti hänen työhönsä. Hän haluaa jatkossa pitää pienimuotoisia musiikkiohjaksia, joissa lapset tai kehitysvammaiset tutustuvat eri soittimiin ja huomaavat soittamisen olevan melko helppoa kuvionuottien avulla. Hän aikoo kokeilla kuvionuotteja yhdessä tulevassa projektissa. Palautteessa hän kiitti mahtavista tunteista ja soittamisen paljoudesta. Hänen mielestään ryhmälle antamani tuki oli kannustavaa ja uskoi sen vaikuttaneen myös ryhmän toimivuuteen. Hänen mielestään toimintoni auttoi ryhmää kehittymään ja osasin linkittää toimintoja työelämään.

Opiskelija 3

Hänellä on monipuolinen musiikillinen tausta. Hän on soittanut pianoa ja kitaraa sekä laulanut kuorossa. Hän on ollut musiikkiluokalla, mutta ei ole käynyt instrumenttitunneilla. Hän on joskus kokeillut myös bändisoittoa. Hänen oppimistavoitteitaan olivat oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä, kehittää musiikillisia taitoja sekä saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen. Tavoitteet toteutuivat muuten, mutta hän ei kokenut pystyvänsä käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä. Tosin hän koki pystyvänsä käyttämään kuvionuotteja työelämässä ja aikoi mahdollisuuksien mukaan myös kokeilla niitä. Aluksi hän oli vähän epäroinyt, kun oli vaihtanut draamasta musiikkiin, mutta hänen mielestään se oli kannattavaa ja pitämäni kurssi oli ollut siihen mennessä koulun paras kurssi. Ilmapiiri tunneilla oli hänen mielestään ollut paras mahdollinen oppimisen edistämiseen. Hän oli saanut paljon innostusta omiin musiikkijuttuihin ja paljon ideoita musiikin kanssa työskentelyyn. Hänen mielestään olin ollut mukavan kannustava ohjaaja ja työskentelyotteeni oli ollut ammattimainen ja vakuuttava. Lisäksi olin osannut ottaa huomioon ohjattavien soittotaidot hyvin.

Opiskelija 4

Opiskelija 4 on soittanut pianoa, käynyt laulutunneilla ja laulanut kuorossa. Hänen oppimistavoitteitaan olivat oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä sekä oppia käyttä-

mään/ohjaamaan musiikkia työelämässä. Ne molemmat toteutuivat ja lisäksi hän koki, että hän sai itsevarmuutta soittamiseen sekä musiikkitoiminnan ohjaamiseen. Hän myös koki musiikillisten taitojensa kehittyneen, koska oppi soittamaan rumpuja ja bassoa. Hänen mielestään oli kivaa toimia bändissä. Hänen mukaansa yhteismusisoinnilla oppii vuorovaikutustaitoja ja kuuntelemaan muita. Kuvionuotteja hän ei osaisi suorilta käsin käyttää itse ohjaustyössä, mutta pienen muistelun jälkeen hän uskoi sen onnistuvan. Hänen mielestään osasin opettaa hyvällä rennolla otteella ja tehdä asioista mielenkiintoisia. Hänen mukaansa: ”Muistit aina ajatella meidän ammatillista suuntautumista ja meidän omia tulevia ohjauksia. Kurssista oli ehdottomasti hyötyä, niin omaan musiikkiharrastuselämään kuin ammatilliseen valmiuteen. Onnistuit luomaan ryhmään hyvän auktoriteettisuhteen, vaikkakin olit meille myös kaveri ja tuttu aikaisemmilta kursseilta.”

Opiskelija 5

Opiskelija 5 on soittanut viulua n. 6 - 7 vuotta, mutta lopettanut sen yläasteella. Hän on opiskellut myös musiikin teoriaa ja osaa lukea nuotteja. Hän on laulanut paljon ja esiintynytkin jonkin verran. Hänen oppimistavoitteenaan oli oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä sekä saada tietoa, mihin kaikkeen musiikkia voi sosiaalialalla käyttää. Hän koki tavoitteensa toteutuneen. Lisäksi hän koki, että hänen musiikilliset taitonsa kehittyivät, varsinkin eri bändisoittimissa, ja että hän sai itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen. Kuvionuotteista hän omien sanojensa mukaan oppi niiden pääidean: mikä on alennettu, mikä ylennetty, jokainen väri vastaa jotain nuottia jne. Hän voisi kuvitella käyttävänsä kuvionuotteja ja rytmikkaharjoituksia työssään. Tunneilla hänen mukaansa oli hyvä meininki, kaikkien taso huomioitiin ja jokainen sai sopivasti haastetta. Hänen mielestään kaikkien antoisinta oli saada eläviä esimerkkejä työelämästä.

Opiskelija 6

Hänellä on ryhmän monipuolisin musiikillinen tausta. Hän on käynyt musiikkileikkikoulussa, jossa hän on soittanut paljon kanteletta ja ksylofonia. Hän on aloittanut 8-vuotiaana musiikkiopistossa poikkihuilun soittamisen. Nykyään hän ei enää käy huilutunneilla, mutta harjoittelee edelleen itsenäisesti ja soittaa huilua bändissä. Hän on kiinnostunut laulamista ja laulanut jonkin verran kuorossa. Hän opiskelee itsenäisesti myös pianonsoittoa. Hän oli ryhmästä ainoa, jolle kuvionuottimenetelmä ei ollut tuttu. Hänen oppimistavoitteitaan olivat kehittää musiikillisiä taitoja, kehittää ammatillista osaamista, oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä ja oppia käyttämään musiikin eri keinoja sosiaalialan työssä. Lisäksi hän odotti tunneiltani paljon soittamista ja laulamista sekä eri soittimien kokeilua. Hänen mielestään hänen oppimistavoitteensa toteutuivat odotetusti. Hänen mukaansa hän oppi käyttämään erilaisia soittimia ilmaisun tukena ja oppi ryhmässä toimimista bändisoiton kautta. Hän oppi

käyttämään musiikin välineistä kuvionuotteja niin omassa soitossa kuin jonkin verran ohjauksessakin. Tulevassa työssään hän voi hyvin kuvitella hyödyntävänsä kuvionuotteja. Kurssi oli innostanut hänet hankkimaan kuvionuottikirjat ja harjoittelemaan niiden kanssa. Hänen mukaansa opetus oli johdonmukaista ja hän piti hyvänä asiana sitä, että opiskelijat saivat kokeilla kaikkia soittimia vapaasti, eikä ollut pakko soittaa jotain, jos ei halunnut. Hänen mielestään osasin ohjata heitä niin ryhmänä kuin yksilöinäkin. Lisäksi hän mainitsi hyvänä asiana sen, että olin kannustanut opiskelijoita soittamaan eri soittimia.

Opiskelija 7

Hänellä on myös monipuolinen musiikillinen tausta. Hän on käynyt pianotunneilla n. 10 vuotta ja hän hallitsee nuotinluvun. Kitaralla hän osaa yhden soinnun ja rummuilla peruskompin. Hän on kiinnostunut laulamisesta ja on laulanut lyhyen aikaa muutamassa kuorossa. Hänen oppimistavoitteitaan olivat oppia soittamaan monia instrumentteja ja saada itseluottamusta soittamiseen ja kuvionuottien käyttöön. Tavoitteet toteutuivat muuten, mutta hän tuntee epävarmuutta ohjata/käyttää kuvionuotteja työelämässä. Hän kuitenkin mainitsee hallitsevansa kuvionuotit, mutta tarvitsee niihin ja ohjaamiseen vielä hieman harjoitusta. Musiikkia ja kuvionuotteja hän aikoo kuitenkin jossain vaiheessa hyödyntää työelämässä. Ohjaajana olin hänen mukaansa rento mutta jämäkkä. Osasin ottaa huomioon jokaisen tason mukaan. Hän oppi soittamaan kitaraa ja aikoo hankkia oman kitaran.

Opiskelija 8

Hänellä on ryhmän laajin kokemus bändisoitosta. Hän on käynyt pianotunneilla ja laulaa erilaisissa bändeissä. Hänen oppimistavoitteitaan olivat kehittää musiikillisiä taitoja, oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä, kehittää ammatillista osaamista, oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä sekä saada työkaluja tulevaa työharjoittelua varten. Hänen oppimistavoitteensa toteutuivat. Hän koki saaneensa paljon faktatietoa kuvionuosteista ja uskoo käyttävänsä niitä tulevaisuudessa. Hänen mielestään kuvionuottien perusteet tulivat kursilla hyvin tutuksi. Hänen mukaansa olin ohjaajana rento, mutta kuitenkin sopivan tiukka.

7.2 Tavoitteiden arviointi

Yhtenä oppinäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten opiskelijat kokivat kuvionuotit osana ammatillista kehittymistään, sekä siihen liittyen kehittää opiskelijoiden taitoja ja valmiuksia käyttää kuvionuotteja työvälineenä. Koen onnistuneeni siinä melko hyvin. Alussa 5 opiskelijaa kahdeksasta oli asettanut tavoitteekseen oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä ja lopussa 7 opiskelijaa koki pystyvänsä käyttämään kuvionuotteja työelämässä. 7 opiskelijaa oli asettanut tavoitteekseen oppia käyttämään/ohjamaan musiikkia työelämässä ja lopussa 6

heistä koki saavuttaneensa tavoitteen. 3 opiskelijaa halusi saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen ja lopussa 4 opiskelijaa koki saaneensa sitä.

Tavoitteenani oli myös, että kaikki opiskelijat oppivat perusteet yhteismusisoinnista ja siihen liittyen perusteet eri bändisoittimista, eli kitarasta, bassokitara, kosketinsoittimista sekä rumpusetistä. Musiikillisia taitoja halusi kehittää 6 opiskelijaa ja lopussa kaikki 8 opiskelijaa kokivat musiikillisten taitojensa kehittyneen. Opiskelijat eivät vastauksissaan aina luetelleet, mitä uusia soittimia he olivat oppineet, joten on mahdotonta sanoa, oppivatko kaikki perusteet yhteismusisoinnista ja kaikista eri bändisoittimista. Toisaalta en halunnut asettaa liian tiukkoja raameja sille, että kaikkien on pakko soittaa kaikkea. Siksi en suoraan alkukyselyssä kysynyt instrumenttikohtaisia oppimistavoitteita. Tunneilla kuitenkin soitimme bändiymyrässä ja kaikki opiskelijat soittivat kaikkia soittimia. Mielestäni he selvisivät annetuista instrumenttikohtaisista tehtävistä. Kaikki kokivat musiikillisten taitojensa kehittyneen, joten katson saavuttaneeni tavoitteeni.

Mielestäni myös Laurean asettamat opintojaksotavoitteet toteutuivat. Opiskelijat tutustuivat yhteismusisointiin ja opintojakson teemat toteutuivat. Teemoja olivat monipuoliset työtavat, eri instrumenttien käyttö, yhteissoiton perusteet, rytmikka, kuvionuotit soitonoppimisen tukena sekä laulaminen. Tulokset osoittavat, että opiskelijat myös harjaantuivat musiikillisissa tiedoissaan ja taidoissaan omakohtaisten kokemusten avulla. Mielestäni tuloksista käy ilmi, että opiskelijat kokivat kuvionuottimenetelmän sekä siihen liittyneen yhteismusisoinnin ja instrumenttiopiskelun kehittäneen heitä ammatillisesti.

Oman ohjaajuuteni arvioiminen oli myös yksi tavoitteistani. Halusin saada palautetta ohjaamisestani ja saadun palautteen kautta arvioida, mitä kehitettävää ohjaamisessani on. Osan ryhmäläisistä kanssa olin ollut samoilla kursseilla, joten opiskelukavereiden opettaminen oli mielenkiintoista mutta myös haasteellista. Ohjauskertojen jälkeen pidetyissä palauteringeissä en saanut kovin suoraa palautetta. Yksi opiskelija mainitsi neljännen ohjauskerran jälkeen minun rentoutuneen ohjaajana. Pääasia palauteringissä oli siitä välittyvä hyvä fiilis. Opiskelijat tuntuivat viihtyvän tunneilla ja kokivat oppineensa. Mitään negatiivista palautetta ei tullut. Yksi opiskelija huolestui jossain vaiheessa, että hän hidastaa muuta ryhmää, mutta sen jälkeen asiaan ei enää palattu, ja mielestäni hän ei ryhmää hidastanut. Loppukyselyssä ei myöskään tullut ilmi mitään negatiivista ohjaamisestani tai opiskelijoiden kokemuksista.

Yksi opiskelija mainitsi, että tunneilla ei oikeastaan käsitelty varsinaista soiton tai bänditoiminnan ohjausta kovinkaan paljon. Se oli hyvä huomio. Tunneilla keskityimme soittamiseen ja kuvionuottimenetelmään, ohjaaminen oli täysin minun vastuullani. Yritin olla esimerkkinä ja kertoa myös paljon esimerkkejä työelämästä ja näin opettaa ohjaamista. Yksi tapa osallistaa opiskelijoita ohjaamistoimintaan voisi olla ohjaamisen liittäminen bändiymyrään. Bändiym-

pyrään tulisi uusi rooli eli bändin johtaja/ohjaaja, joka voisi laskea kappaleen käyntiin, ohjata osien vaihdossa, toimia tarvittaessa nuotinnäyttäjänä yms. Koen kehittyneeni ohjaajana ja sain arvokasta kokemusta työskentelystä aikuisten kanssa. Sain myös arvokasta palautetta ohjaamisestani. Olen ajatellut olevani rento ohjaaja, mutta samalla aika tiukka siitä, että asiat tehdään kunnolla. Huumori on ollut aina osa minua ja samalla myös ohjaamistani. Oli mukava huomata, että olen osannut arvioida työskentelyäni suurin piirtein samalla tavoin kuin opiskelijat sen kokivat. Tosin palautteita lukiessani huomion sen, että opiskelijat vastasivat kysymyksiin omalla nimellään ja lisäksi olin monien opiskelukaveri, joten osasin ennakoida, että mitään kauhean negatiivista palautetta ei tule.

8 Pohdinta

Uskon, että taidelähtöiset luovat ja toiminnalliset menetelmät antavat monia mahdollisuuksia työntekijälle syventää suhdettaan asiakkaan kanssa. Ne ovat myös hyvä tapa tuoda työyhteisöön sekä asiakkaille yhdessä tekemisen ja onnistumisen iloa. Kuvionuottimenetelmän avulla soittaminen onnistuu pienelläkin harjoitusmäärällä ja on vain itsestään kiinni, miten pitkälle osaamistaan haluaa kehittää. Kuvionuottien avulla työntekijä voi säestää yhteisiä musiikkihetkiä esimerkiksi päiväkodeissa, asuntoloissa, vanhainkodeissa. Kuvionuottien avulla voi myös käynnistää vaativampaa tai tavoitteellisempaa toimintaa, kuten bänditoimintaa tai soiton opiskelua. Suosittelen tutustumaan Heikki Tanin Laureaan tekemään opinnäytetyöhön, joka käsittelee kitaransoiton opiskelua lastensuojeluasiakkaan kanssa kuvionuottimenetelmää käyttäen.

Erityisryhmien kanssa kuvionuotit ovat loistava työväline. Resonaarissa tehty työ osoittaa, että kuvionuotit mahdollistavat erityisryhmille tavoitteellisen musiikinopiskelun. Resonaarissa aloitettiin pilottihankkeena keväällä 2008 senioribänditoiminta, jossa kuusi seniorinaista aloitti bänditoiminnan. Aikaisempaa soittokokemusta heillä ei juuri ollut ja he aloittivatkin soitonopiskelun kuvionuoteilla. (Kaikkonen 2011.)

Mielestäni kuvionuottimenetelmä voidaan nähdä osana sosiaalipedagogista toimintaa. Menetelmä mahdollistaa soittamisen sellaisille ryhmille, joille se ei ennen ole ollut mahdollista. Tällä tavoin kuvionuotit luovat kulttuurista ja koulutuksellista tasa-arvoa eri ryhmien välille. Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan sovellusalue. Sosiokulttuurisen innostamisen kolme ulottuvuutta ovat pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Kuvionuoteissa yhdistyvät nämä kaikki. Niiden avulla voidaan harjoittaa tavoitteellista musiikin opiskelua, ne voivat toimia aktivoijana ja näin tukea sosiaalista kanssakäymistä ja kasvua sekä tuottaa kulttuuria ja kulttuurista demokratiaa. Sosiokulttuurisen innostamisen rinnalla onkin alettu puhua kulttuurisesta sosiaalityöstä. Erityisryhmien keskuudessa soittamaan oppiminen ja musiikkiharrastukseen sitoutuminen luo uusia mahdollisuuksia osallisuuteen ja toimijuuteen (Kaikkonen, Laes 2011: 11,12). Voidaankin pohtia, mitä soiton oppimisen rinnalla yksilötasolla tapahtuu ja mitä vaikutuksia soitonoppimisella on elämänhallintaan ja sitä kautta ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan.

Sosiaalialalla on syytä erottaa toisistaan musiikkiterapia ja musiikin terapeuttinen käyttö. Musiikkiterapia on tavoitteellinen prosessi, josta musiikkiterapeutti vastaa. Musiikkiterapiaa käytetään mm. emotionaalisesti häiriintyneiden lasten kuntoutuksessa, päihdeongelmaisten hoidossa, mielenterveyspotilaiden kuntoutuksessa, kehitysvammaisille musiikkiterapia voi toimia sosiaalisten taitojen parantajana, kommunikaatiovälineenä tai motivoijana (Ahonen 1997: 246 - 292.) Musiikin terapeuttinen käyttö voi olla mitä tahansa musiikkitoimintaa. Sitä voi tehdä

jokainen, joka siihen uskoo. Musiikin harrastaminen toimii jo itsessään itsehoidon välineenä. (Ahonen 1997: 93, 94.) Musiikkia voidaan käyttää sosiaalialalla monella eri tavalla. Aina ei tarvitse soittaa tai laulaa. Asiakkaasta tai asiakasryhmästä riippuen toiminta voi olla esimerkiksi musiikin kuuntelua, konserteissa käymistä tai musiikki voi olla taustamusiikkina muulle tekemiselle. On työntekijästä ja ennen kaikkea työpaikasta kiinni, minkä verran musiikkia on mahdollista käyttää.

Eettinen pohdinta

Sosiaalialalla eettisyys nousee tärkeään rooliin, koska koko sosiaalialantyö perustuu asiakkaan hyvinvoinnin lisäämiseen. Työn tavoitteena on hyvän tekeminen, ihmisten auttaminen, puutteen ja kärsimyksen vähentäminen sekä muutos ja kehitys. Työntekijän on kunnioitettava asiakkaan itsemäärämis-oikeutta ja osallistumisoikeutta. Työntekijän on myös kunnioitettava asiakkaan oikeutta yksityisyyteen. Asiakkaalla on oikeus luottamukselliseen asiakassuhteeseen ja työntekijöiden on noudettava työnsä salassapitosäädöksiä. Jokaisella asiakkaalla on myös oikeus tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti, eli työntekijän on otettava huomioon asiakkaan elämänaalueet ja kohdattava hänet yksilönä, mutta myös osana yhteisöä ja yhteiskuntaa. (Talenta 2005.)

Opinnäytetyöni kuvionuotteja koskeviin osuuksiin kysyin tutkimusluvan Kaarlo Uusitalolta ja Markku Kaikkoselta. Kaarlo Uusitalolla on tekijänoikeudet kuvionuotteihin ja hänellä ja Markku Kaikkosella on oikeudet kuvionuottisovelluksiin. Lisäksi kysyin kaikilta musiikin syventäviin opintoihin osallistuvilta opiskelijoilta alkukyselylomakkeessa luvan opinnäytetyön tekemiseen.

Ohjauskertojen aikana oli myös tärkeää toteuttaa eettisesti hyväksyttävää toimintaa. Soittaminen ja laulaminen voi olla jollekin todella herkkä asia ja opiskelija voi joutua ylittämään itsensä. Yritin parhaimpani mukaan ottaa huomioon sen, että vaikka soittaminen ja laulaminen ovat minulle arkipäivää, se ei välttämättä ole sitä kaikille. Yritin myös ottaa huomioon opiskelijoiden musiikillisen osaamisen tasoerot ja yritin suunnitella ohjauskerrat siten, että jokaisella oli mahdollisuus saada tasonsa mukaisia tehtäviä.

Lähteet

Ahonen, H. 1997. Musiikki. Sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. 2. korjattu painos. Helsinki: Finn Lectura.

Ahonen, H. 1997. Löytöretki itseen. Tammer-Paino Oy, Tampere

Hakomäki, H., Kaikkonen, M., Uusitalo, K., Ylä-Soininmäki, H. & Musiikin erityispalvelukeskus Resonaari. 2001, Piano Soikoon!. Resonaari, Helsinki.

Heikkinen H. 2006. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L (toim.). Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Dark Oy, Vantaa.

Hämäläinen, J., Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY, Porvoo.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 2007, Kuvionuotit. 5.Painos. SOLVER palvelut Oy, Anjalankoski.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 2002, Kuvionuotit 2. Opik, Esa Print.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 2009, Kuvionuotit 3. Solver palvelut Oy, Anjalankoski.

Kaikkonen, M. & Uusitalo, K. 2005, Soita mitä näet. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kaikkonen, M. 2011. Riskiryhmä rokkaa ja raivaa tietä senioreille. Helsinki Missio-lehti 1/2011

Kaikkonen, M., Laes, T. 2011. Musiikki kuuluu kaikille - erityismusiikkikasvatuksen käsikirja opettajille. SIA E-FORMA. Riika.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Laurea ammattikorkeakoulun internetsivut. Viitattu 21.10.2011. (<https://opinto.laurea.fi/opas/opas.asp?opetusuunnitelmaID=11&kieli=fin&lan=fin>).

Laurea ammattikorkeakoulun opintojaksokuvaus Luovuus osallisuuden vahvistajana, osallistavat luovat toiminnat 2009 - 2010.

Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T., Ruusunen, T. (toim.). 2005, Sosiaalipedagoginen ammatillisuus - Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. SPOY Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

Resonaarin internetsivut. Viitattu 5.11.2011. (<http://resonaari.fi/>)

Sosiaaliportti-internetsivut. Viitattu 3.11.2011. (http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/)

Syrjälä, L. 1995. Toimintatutkimus ja opettajan ammatillinen kasvu. Teoksessa Ahonen, S., Saari, S., Syrjälä, L. & Syrjäläinen, E (toim.), Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjapaino West Point Oy, Rauma.

Talentia. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisten eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. (www.talentia.fi/files/1649_Etiikkaopas2005.pdf, 7-15.) Viitattu 6.11.2011.

Tomio, M. 2009. Pro gradu- tutkielma. Kuvionuotti toiminnan kehitys sosiaalisesti työväliseksi. Helsingin yliopisto.

Viinämäki, L. (toim.).2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjetelmässä. Solver palvelut Oy, Anjalankoski

Vikman, K. 2001, Kuvionuottimentelmän ulottuvuudet pianonsoiton alkuopetuksessa. Yliopistopaino, Helsinki.

Vilka, H., Airaksinen, T. 2003, Toiminnallinen opinnäytetyö. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Liitteet

Liite 1. Alku- ja loppukyselytaulukko

x = kyllä

- = ei

x* = saanut opetusta kyseiseen instrumenttiin

Opiskelija:	1	2	3	4
Musiikillinen tausta:				
Soittanut pianoa	-	x*	x	x
Soittanut kitaraa	-	-	x	-
Soittanut viulua	-	-	-	-
Soittanut huilua	-	-	-	-
Soittanut rumpuja	-	-	-	-
Laulaa	x	-	x	x*
Laulanut kuorossa	x	-	x	x
Ollut musiikkiluokalla	-	-	x	-
Käynyt musiikkiopistossa tai yksityisopetuksessa	-	x	-	x
Tuntee musiikinteoriaa	-	-	-	-
Soittanut bändissä	-	-	x	-
Opiskelija:	1	2	3	4
Kuvionuottimenetelmä jollain tasolla tuttu				
	x	x	x	x
Oppimistavoitteet:				
Oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä	x	-	x	x
Oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä	x	x	-	x
Kehittää musiikillisia taitoja	x	x	x	-
Saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen	x	-	x	-

Toteutuneet oppimistavoitteet:

Oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä	x	-	-	x
Oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä	x	x	x	x
Kehittää musiikillisia taitoja	x	x	x	x
Saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen	x	-	x	x
Opiskelija:	5	6	7	8

Musiikillinen tausta:

Soittanut pianoa	-	x	x*	x*
Soittanut kitaraa	-	-	x	x
Soittanut viulua	x*	-	-	-
Soittanut huilua	-	x*	-	-
Soittanut rumpuja	-	-	x	x
Laulaa	x	x	x	x
Laulanut kuorossa	-	x	x	-
Ollut musiikkiluokalla	-	-	-	-
Käynyt musiikkiopistossa tai yksityisopetuksessa	x	x	x	x
Tuntee musiikinteoriaa	x	x	x	x
Soittanut bändissä	-	x	-	x
Kuvionuottimenetelmä jollain tasolla tuttu	x	-	x	x
Opiskelija:	5	6	7	8

Oppimistavoitteet:

Oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä	x	x	x	x
Oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä	-	-	x	x

Kehittää musiikillisia taitoja	-	x	x	x
Saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen	-	-	x	-
Toteutuneet oppimistavoitteet:				
Oppia käyttämään/ohjaamaan musiikkia työelämässä	x	x	x	x
Oppia käyttämään kuvionuotteja työelämässä	x	x	-	x
Kehittää musiikillisia taitoja	x	x	x	x
Saada itsevarmuutta soittamiseen ja musiikkitoiminnan ohjaamiseen	x	-	x	-